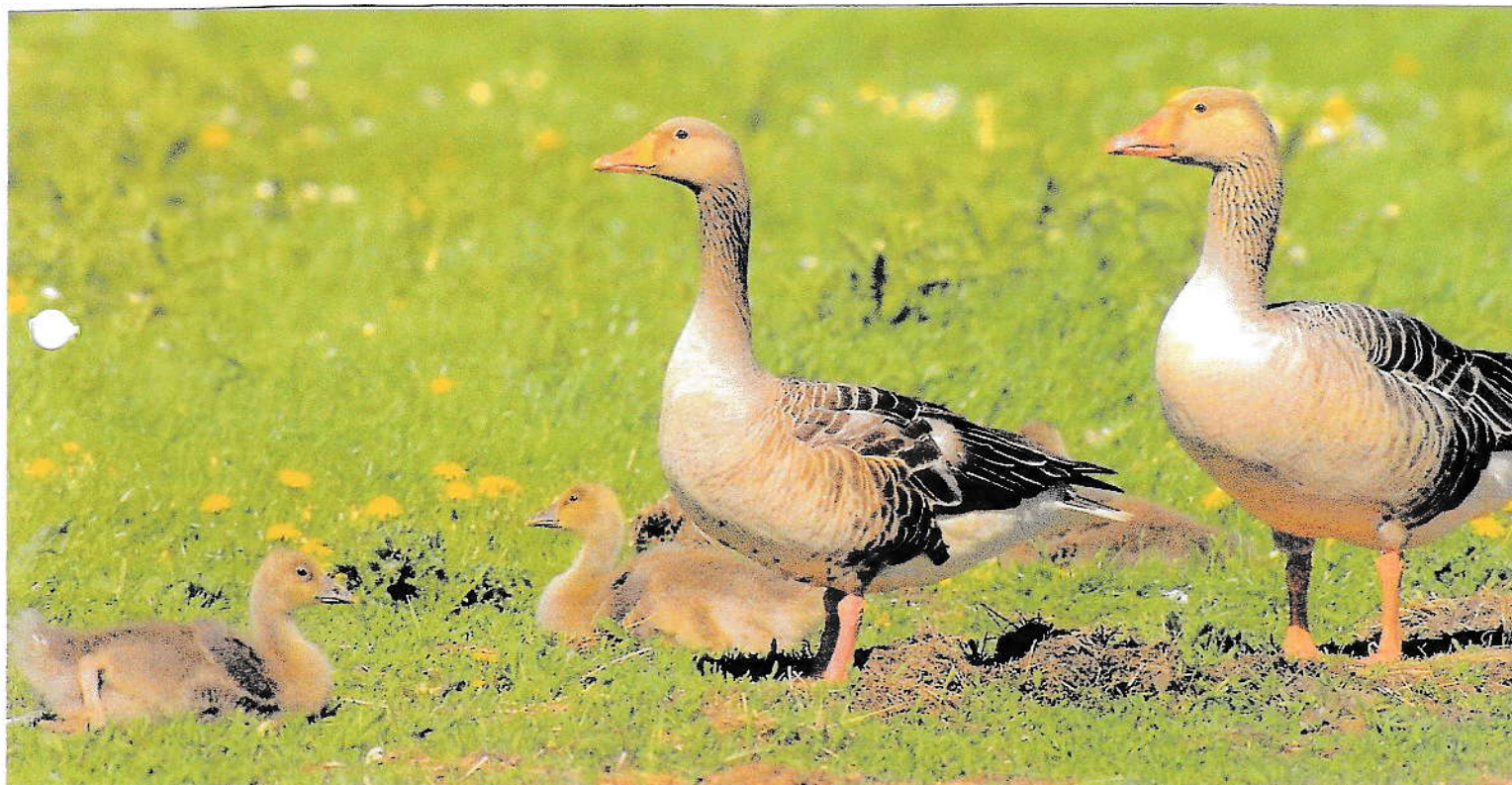

BROEDVOGEL ONDERZOEK DE VOORMALIGE KWEEKVIJVERS EN DE LISKES

**VOGELWERKGROEP
I.V.N. BERGEIJK/EERSEL
REGIO BRABANT ZUID-OOST**

OKTOBER 2006

Inhoud

- 1. Werkwijze**
 - 1.1 Bezoek data en tijden**
- 2. Gebiedsbeschrijving**
 - 2.1 Ligging**
 - 2.2 Vegetatie**
- 3. Territoria**
 - 3.1 Aantal vastgestelde territoria**
- 4. Soort bespreking**
 - 4.1 Broedvogels**
- 5. Conclusie**
 - 5.1 Vogeldichtheden**
 - 5.2 Beheersadviezen**
 - 5.3 Samenvatting**

BROEDVOGEL ONDERZOEK DE LISKES EN DE VOORMALIGE KWEEKVIJVERS

Een gedeelte van het gebied, namelijk de voormalige kweekvijvers, is een keer eerder door onze vogelwerkgroep op broedvogels onderzocht namelijk in het jaar 2000. Het gebied De Liskes is zover ons bekend, nog nooit geïnventariseerd.

Aan dit onderzoek hebben de navolgende personen hun medewerking verleend.

- Paul Brom
- Wout Couwenberg
- Janet Dirks
- Ben Geraerts
- Fred van Hoof
- Dinie Jongejan
- Tinus Jongejan
- Hans van Nunen
- Koos Slenders
- Frans Tops

1. Werkwijze

Voor de kartering is de B.M.P. methode gebruikt. Dit is een uitgebreide territoriumkartering volgens de handleiding: SOVON BROEDVOGEL MONITORING PROJECT (uitgave 2004) Als belangrijkste territorium indicerende waarneming kunnen zang en balts worden genoemd. De inventarisatie is te voet met twee of meer personen uitgevoerd. De Liskes is een redelijk goed te belopen wandelgebied dat op wegen en paden voor iedereen toegankelijk is. De voormalige kweekvijvers waren aanvankelijk goed te belopen, later in mei en juni was er op enkele dijken geen doorkomen meer aan.

1.1 Bezoekdata en tijden

1.	1 apr.	07.00 u - 09.00 u
2.	15 apr.	06.30 u - 08.15 u
3.	28 apr.	06.30 u - 08.30 u
4.	6 mei	06.00 u - 08.00 u
5.	20 mei	06.00 u - 08.30 u
6.	3 jun.	05.45 u - 07.45 u
7.	17 jun.	05.30 u - 07.30 u

Namens de vogelwerkgroep van het I.V.N. Bergeijk / Eersel.

Oktober 2006

2 Gebiedsbeschrijving

2.1 Ligging

De geïnventariseerde gebieden bevinden zich in het zuidoosten van Noord-Brabant in de gemeenten Bergeijk. Ze zijn een onderdeel van het grote gebied De Maaij en zijn gelegen in atlasblokken 57- 23 en 57 - 24 en in de kilometerhokken 55 en 51 (zie bijlage 1).

De oppervlakte van de gebieden bedraagt ca.60 ha.

Het gebied de voormalige kweekvijvers is in eigendom van Natuurmonumenten. De Liskes is eigendom van de gemeente Bergeijk, die dit gebied in erfpacht heeft uitgegeven.

De twee gebieden worden van elkaar gescheiden door het riviertje de Beekloop, waarin een stuw (in het zuiden van het gebied) er voor zorgt dat er water wordt afgetakt die de 12 vijvers continu van vers water voorzien. Deze vijvers zijn onderling door sluisjes met elkaar verbonden. Ook werd er vroeger voor de stuw water naar het gebied De Liskes geleid om dit te bevoeien. Dit gebied werd in 1899 aangelegd, door toepassing van het wateringsysteem werd de betere grond geschikt gemaakt voor de landbouw. Ook loopt er parallel aan de Beekloop een onverharde weg van noord naar zuid.

2.2 Vegetatie

De voormalige kweekvijvers bestaan uit 12 vijvers met een flinke rietkraag rond elke vijver. Deze vijvers zijn onderling gescheiden door dijkjes van enkele meters breed. Deze zijn begroeit met wilgenstruiken, riet, berk en lijsterbes. met als onderbegroeiing grassen en netel. De begroeiing tussen de vijvers en de Beekloop bestaat uit wilg, els, vlier en berk, als onderbegroeiing kunnen varen, brandnetel, braam en grassen genoemd worden.

Aan de zuidzijde van de vijvers is tussen de onverharde weg en de vijvers een strook grond met daarop als bovenbeplanting berk, vogelkers, eik, wilg, els en lijsterbes. De onderbegroeiing bestaat hoofdzakelijk uit grassen.

Ten westen van de vijvers is een strook dennenbos van ongeveer 20 mtr breed aanwezig, waar als onderbegroeiing hoofdzakelijk varens, bochtige smele en bramen voorkomen.

In de noord-west hoek staat nog een woning die bewoont wordt door de vroegere jachtopziener van dit gebied. Rond deze woning bestaat de begroeiing uit enkele coniferen, meidoorn en fruitbomen.

In het noorden van het geïnventariseerd gebied liggen enkele akkers en weiden, die ook ten noorden, oosten en zuiden van de Liskes aanwezig zijn. Dit laatste gebied wordt daar begrenst door een rij populieren, een onverhard pad, weer een rij populieren, een sloot, een rij populieren, een onverhard pad en weer een rij populieren, met daar tussen andere struiken zoals: gelderse roos, vlier, am.vogelkers en wilg. Als onderbegroeiing kunnen worden aangemerkt; bramen, riet, grassen en brandnetel. In het midden van het gebied De Liskes zijn enkele stroken met 2 of 3 rijen populieren aanwezig, deze scheiden de weiden en akkers onderling. Tevens is in het midden langs de onverharde weg een gedeelte begroeit met allerlei soorten bomen en struiken zoals; populier, berk, eik, en els. De onderbegroeiing bestaat uit grassen en bramen.

3 Territoria

3.1 Aantal vastgestelde territoria

Kaart	Soort	Aantal	Kaart	Soort	Aantal
1	Dodaars	5	28	Zanglijster	2
2	Fuut	8	29	Snor	1
3	Roerdomp	2	30	Rietzanger	1
4	Knobbelzwaan	2	31	Bosrietzanger	1
5	Grauwe Gans	3	32	Kleine Karekiet	49
6	Canadese Gans	3	33	Spotvogel	1
7	Krakeend	2	34	Grasmus	2
8	Wilde Eend	23	35	Tuinfluit	9
9	Soepeend	1	36	Zwartkop	13
10	Slobeend	1	37	Tjiftjaf	22
11	Kuifeend	3	38	Fitis	4
12	Fazant	3	39	Goudhaantje	1
13	Waterral	2	40	Staartmees	1
14	Waterhoen	4	41	Matkop mees	2
15	Meerkoet	11	42	Kuifmees	1
16	Holenduif	2	43	Pimpelmees	4
17	Houtduif	5	44	Koolmees	12
18	Turkse Tortel	1	45	Boomkruiper	7
19	Koekoek	1	46	Wielewaal	1
20	IJsvogel	2	47	Gaai	2
21	Grote Bonte Specht	5	48	Kauw	2
22	Witte Kwikstaart	1	49	Zwarte Kraai	5
23	Winterkoning	25	50	Spreeuw	2
24	Heggenmus	7	51	Ringmus	5
25	Roodborst	5	52	Vink	15
26	Blauwborst	1	53	Rietgors	3
27	Merel	12			

In totaal zijn 308 territoria vastgesteld. Op 53 soortkaarten zijn deze territoria aangegeven

4 Soortbespreking

4.1 Broedvogels

IJsvogel

Deze bijzondere vogel broedt langs beken en niet zo snel stromende rivieren met steile oevers. Het voorkomen wordt gedictieerd door de combinatie van geschikte viswateren om te foerageren en steile wanden om in te broeden. Of deze laatste bezet zijn, hangt af van het populatieniveau dat op zijn beurt vooral door het winterweer wordt bepaald. Na een strenge winter is onze broedpopulatie uitgedund, en na een serie strenge winters kan de soort bijna uit Nederland verdwenen zijn. Ook omdat er in dit gebied veel viswater is en enkele sloten en een beek stroomt, hebben er twee paartjes van deze soort hier een broedplaats gevonden.

Roerdomp

De Roerdomp (twee territoria in dit gebied) is qua uiterlijk en ecologie optimaal aangepast aan riet. De soort broedt voornamelijk in overjarig waterrietland maar ook in lisdoddenvelden. Belangrijk is dat het water enigszins voedselrijk en overwegend zoet is. Roerdampen foerageren liefst in beschutte vegetaties, in of langs ondiep water. Vis of amfibieën vormen het hoofdvoedsel in de broedtijd, aangevuld met grote waterinsecten en muizen. Strenge winters zijn funest voor Roerdampen. Maar het moeizame populatieherstel erna wordt vooral veroorzaakt door habitatfactoren: minder overjarig waterriet en minder natuurlijke waterdynamiek. Optimaal rietland voor Roerdampen is liefst groot en zeer nat, waardoor successie naar bos vertraagd wordt. Aanwezigheid van poeltjes, rietsloten en aangrenzend extensief grasland is gunstig voor foerageermogelijkheden.

Snor

De Snor broedt in dicht, nat rietland met lisdodden en grote zegges. Enige struikbedekking deert de soort niet. Snorren leven van insecten en andere ongewervelden. Overwintering vindt plaats in Afrika, in de zone tussen de Sahara en het tropisch regenwoud, vooral in Zuid-Soedan. Voor het eerst hebben we op de voormalige kweekvijvers een territoria vastgesteld.

Wielewaal

De Wielewaal broedt (een territoria in de Liskes) vooral in vochtig, hoogopgaand loofbos, (zoals populieren) met name op klei- en zandgrond. Vlinders en rupsen vormen het voornaamste voedsel, dat in de kroonlaag wordt bemachtigd. In juli-augustus trekken Wielewalen naar tropisch Oost-Afrika om te overwinteren. De achteruitgang van de wielewaal manifesteert zich in heel West-Europa. Hoewel over de oorzaken veel onduidelijk is, weten we wel dat het landschap in ons land ten nadele is veranderd. Kleinschalige cultuurlandschappen in Hoog-Nederland zijn op veel plaatsen behoorlijk uitgekleeft, waardoor broedhabitat verdween.

Voor effectieve bescherming van de Wielewaal schiet de huidige kennis te kort. Onderzoek naar de ecologie van de Wielewaal, vooral in de kerngebieden, is daarom gewenst. De voorlopig beste maatregel is de instandhouding van zoveel mogelijk broedhabitat.

Spotvogel

De voorkeur van de Spotvogel gaat uit naar halfopen gebieden met jong loofhout en bosjes die niet al te dicht zijn begroeid. Hoewel de voorkeur ook uitgaat naar gebieden die wat vochtig zijn. Het broedgebied is uitgestrekt over West-Europa en in Oostelijke richting ver

achter het Oeralgebergte. Het noorden en zuiden van Europa vallen buiten het broedareaal en opmerkelijk is dat de soort ook op de Britse eilanden ontbreekt als broedvogel. In Nederland zijn tussen de 35000 en 55000 broedparen, waarvan een paar in het onderzochte gebied.

5 Conclusie

5.1 Vogeldichtheden

Het geïnventariseerd gebied de voormalige kweekvijvers en Liskes hebben een broedvogeldichtheid van 5,1 paren/ ha. De navolgende broedvogels zijn ten opzichte van de vorige inventarisatie, uit het gebied verdwenen; Nijlgans, Tafeleend, Zomertortel en Groenling.

Nieuw in het gebied zijn Knobbelswaan, Grauwe Gans, Roerdomp, Canadese Gans, Holeduif, Turkse Tortel en Zanglijster.

De grootste vogeldichtheid wordt bereikt in het gebied, de voormalige kweekvijvers en de Populieren met struiklaag rond de Liskes. Ook het gemengd loofbos in het midden langs de onverharde weg van de Liskes is goed met broedvogels bezet.

5.2 Beheeradviezen

Het gebied de voormalige kweekvijvers en met name de dijken tussen de vijvers zouden naar onze mening best wat vaker gemaaid mogen worden, om zo een ruimer foerageergebied voor de vogels te creëren. Ook zouden de dijken tussen de vijvers wat meer open gebied mogen worden. Om meer vogels en met name steltlopers in het gebied te krijgen, zou het aanbevelingswaardig zijn, om te onderzoeken of eventueel er bij een van de vijvers, de waterstand zover verlaagd kan worden dat dit aantrekkelijk voor steltlopers wordt. Dit zou voor ons als vogelaars heel fijn zijn als dat een vijver kort bij de vogelhut is.

Het riet dat op enkele vijvers al heel ver opgerukt is, zou misschien op die plaatsen beheerst kunnen worden.

Wat het gebied de Liskes betreft is ons advies de volgende; In de Populieren van de Liskes is het broedgebied van de Wielewaal gevestigd, tevens zijn deze bomen landschapsbepalend en cultuurhistorisch van zeer grote waarden, om voorgaande feiten zou men met het beheer betreffende deze bomen heel terughoudend moeten zijn. Ook omdat de ervaring op gedaan bij het schut, waar Populieren zijn gekapt, de Wielewaal uit zijn broedgebied is verdwenen. Voor de toekomst is het misschien ook de moeite waard om te onderzoeken of het water van de Beekloop weer voor een gedeelte door en om het gebied de Liskes geleid kan worden.

5.3 Samenvatting

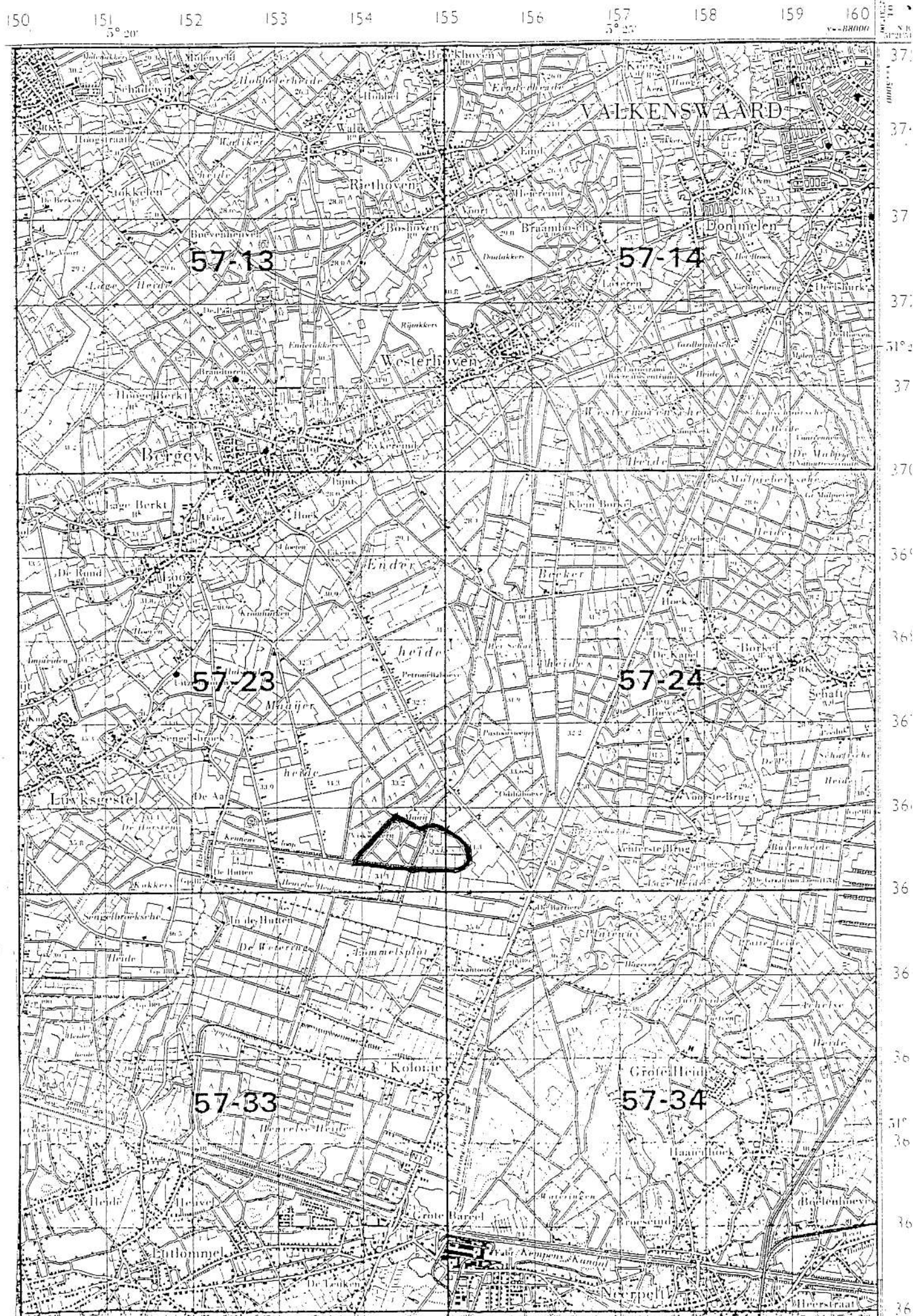
Het gebied de Liskes en de voormalige kweekvijvers is in het voorjaar 2006 door de vogelwerkgroep I.V.N. Bergeijk/Eersel gekarteerd. Voor deze kartering is de B.M.P.methode toegepast. Het terrein heeft een oppervlakte van ongeveer 60 ha. In het gebied zijn 53 soorten broedvogels vastgesteld.

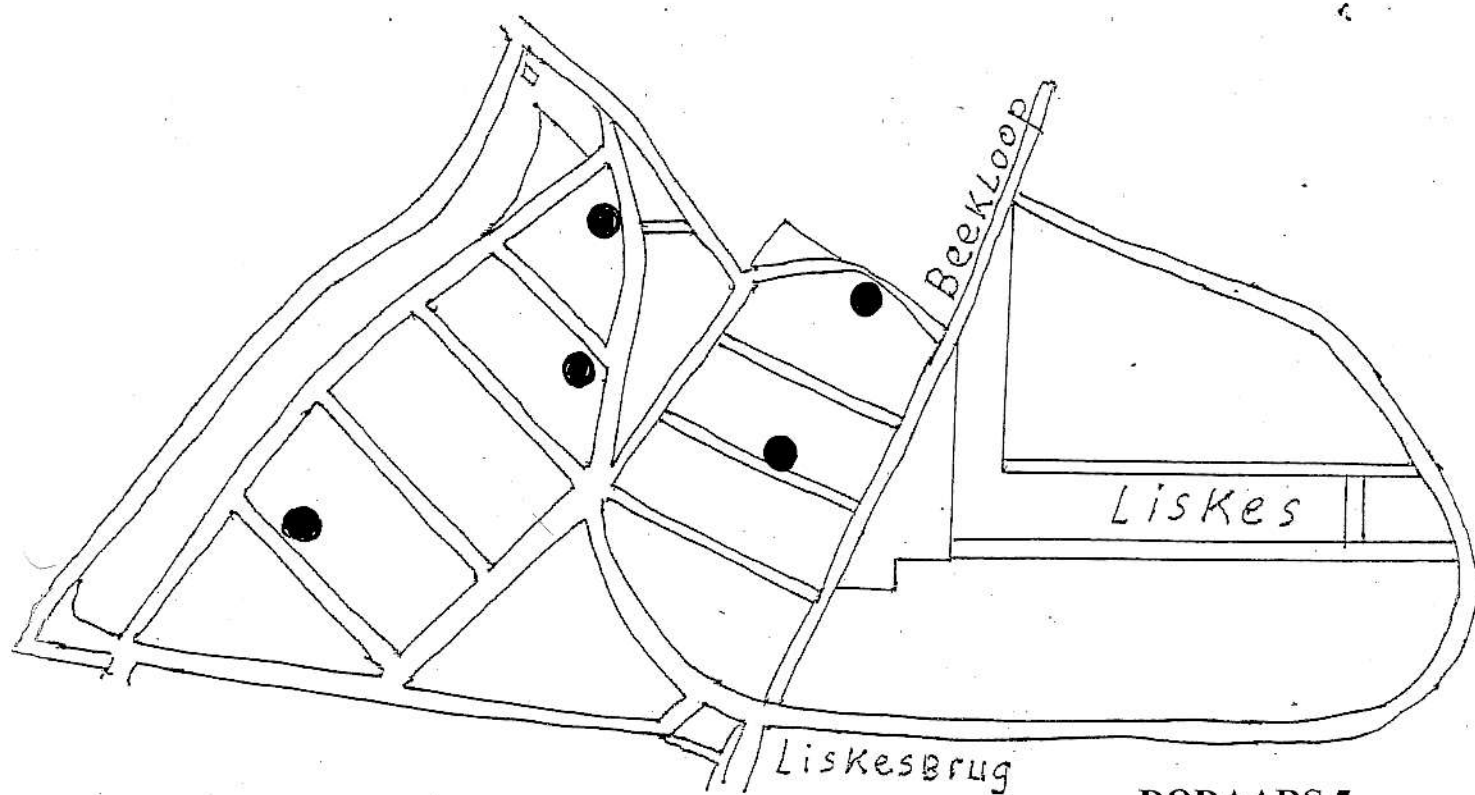
Hiervan staan de Roerdomp, IJsvogel, Slobeend, Koekoek, Snor, Spotvogel, Matkop, Wielewaal en Ringmus op de rode lijst van bedreigde vogelsoorten.

Literatuur;

- * Rode lijst van de Nederlandse broedvogels
- * Atlas van de Nederlandse broedvogels

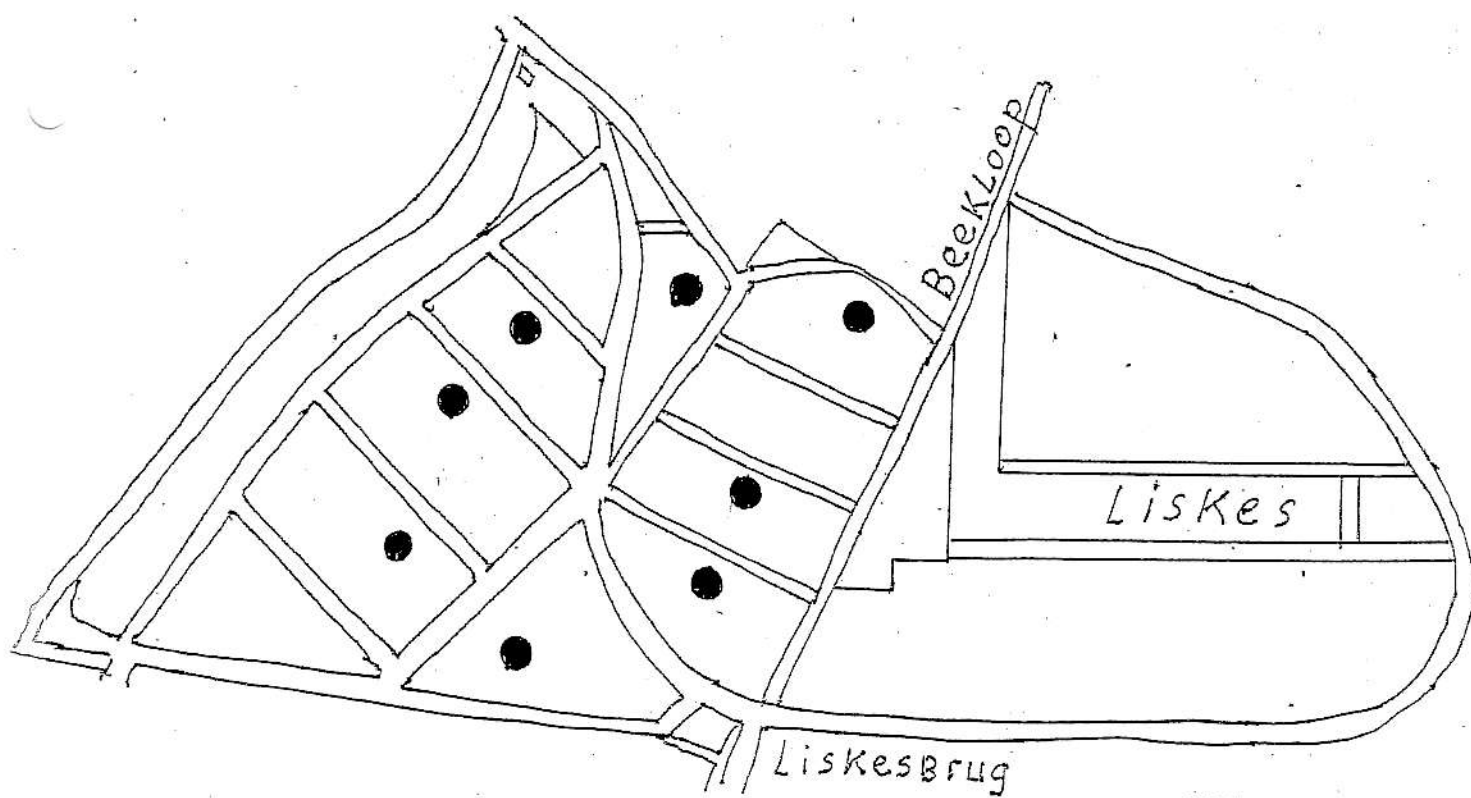
Eindhoven

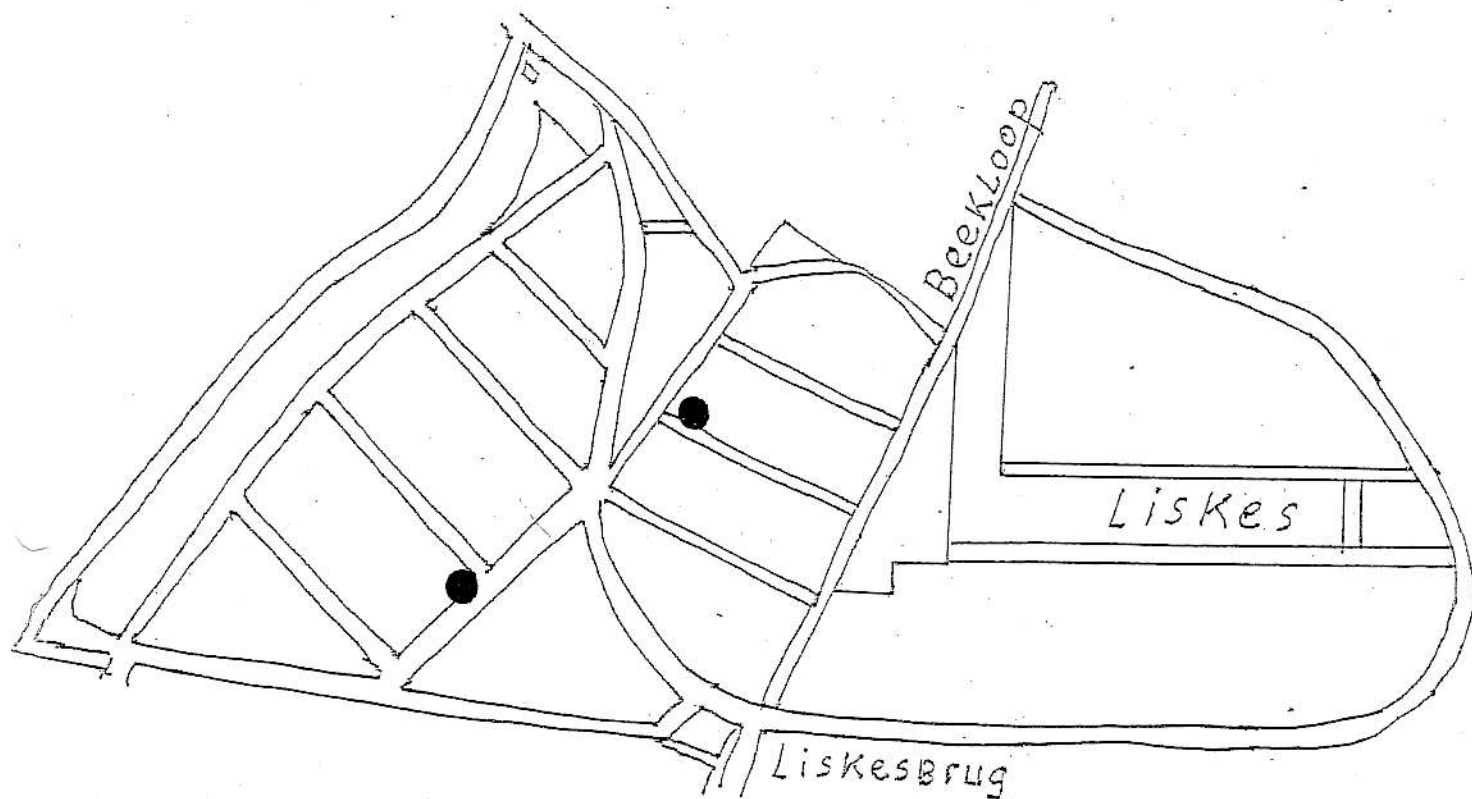
DODAARS 5

KAART 1

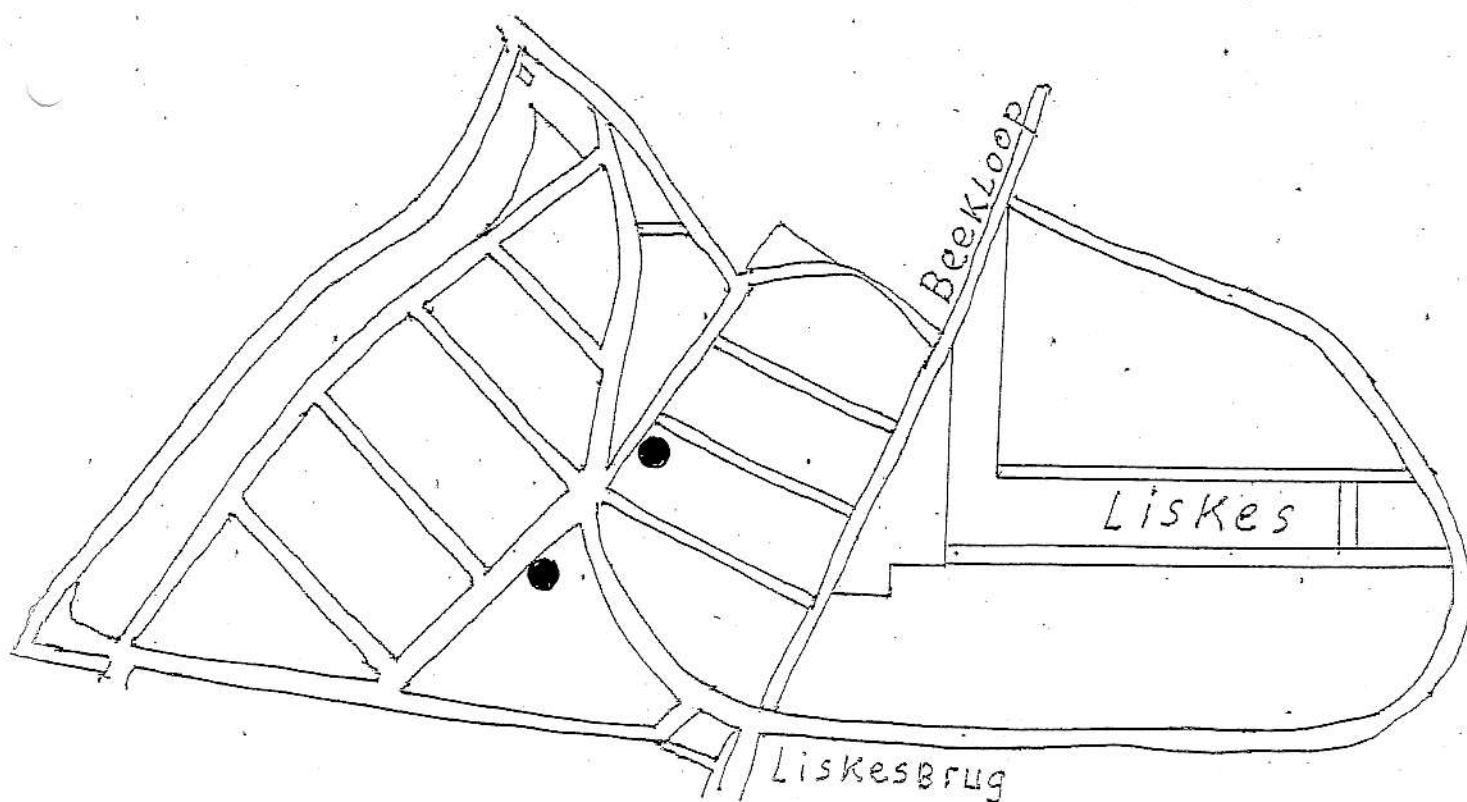
FUUT 7

KAART 2

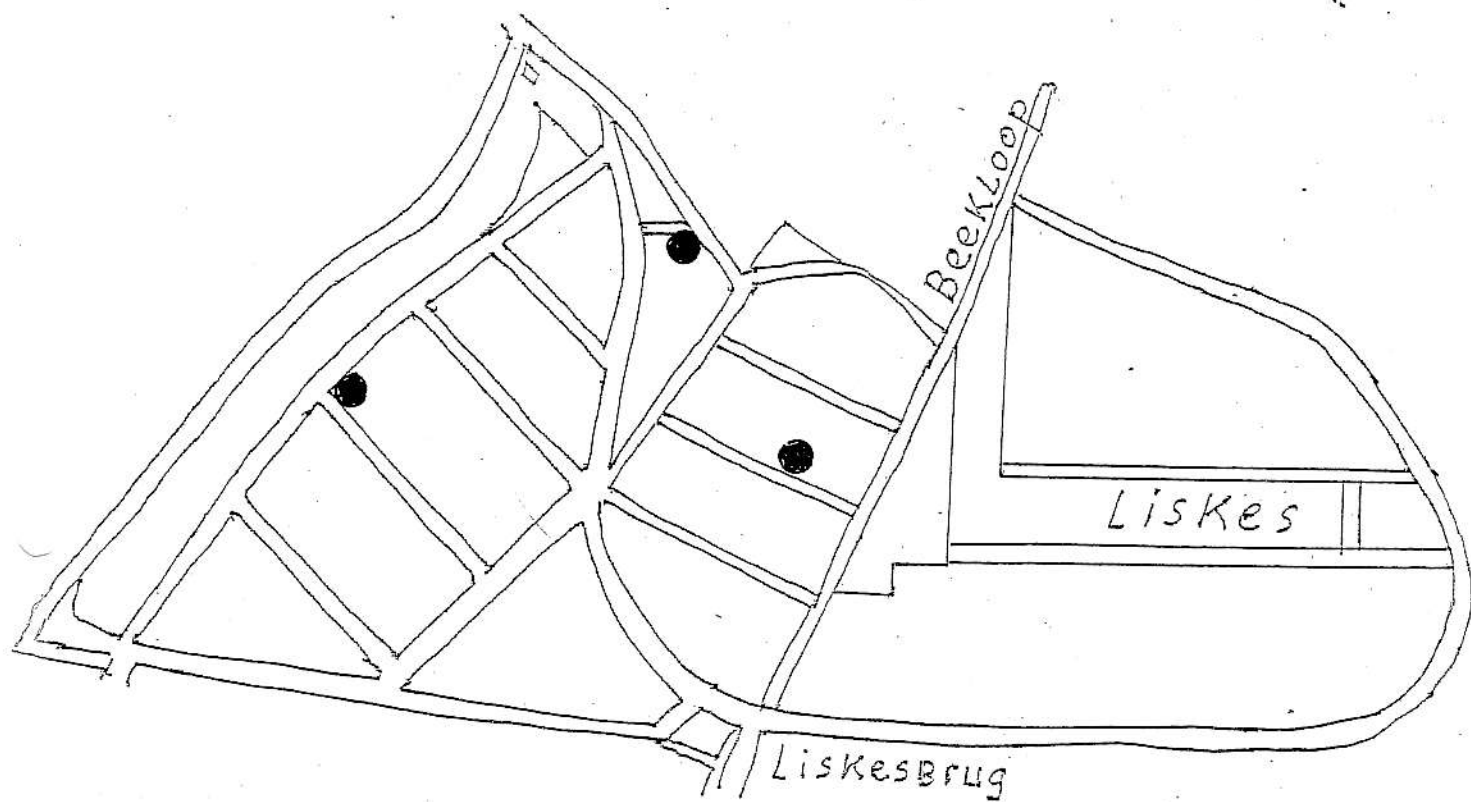
ROERDOMP 2

KAART 3

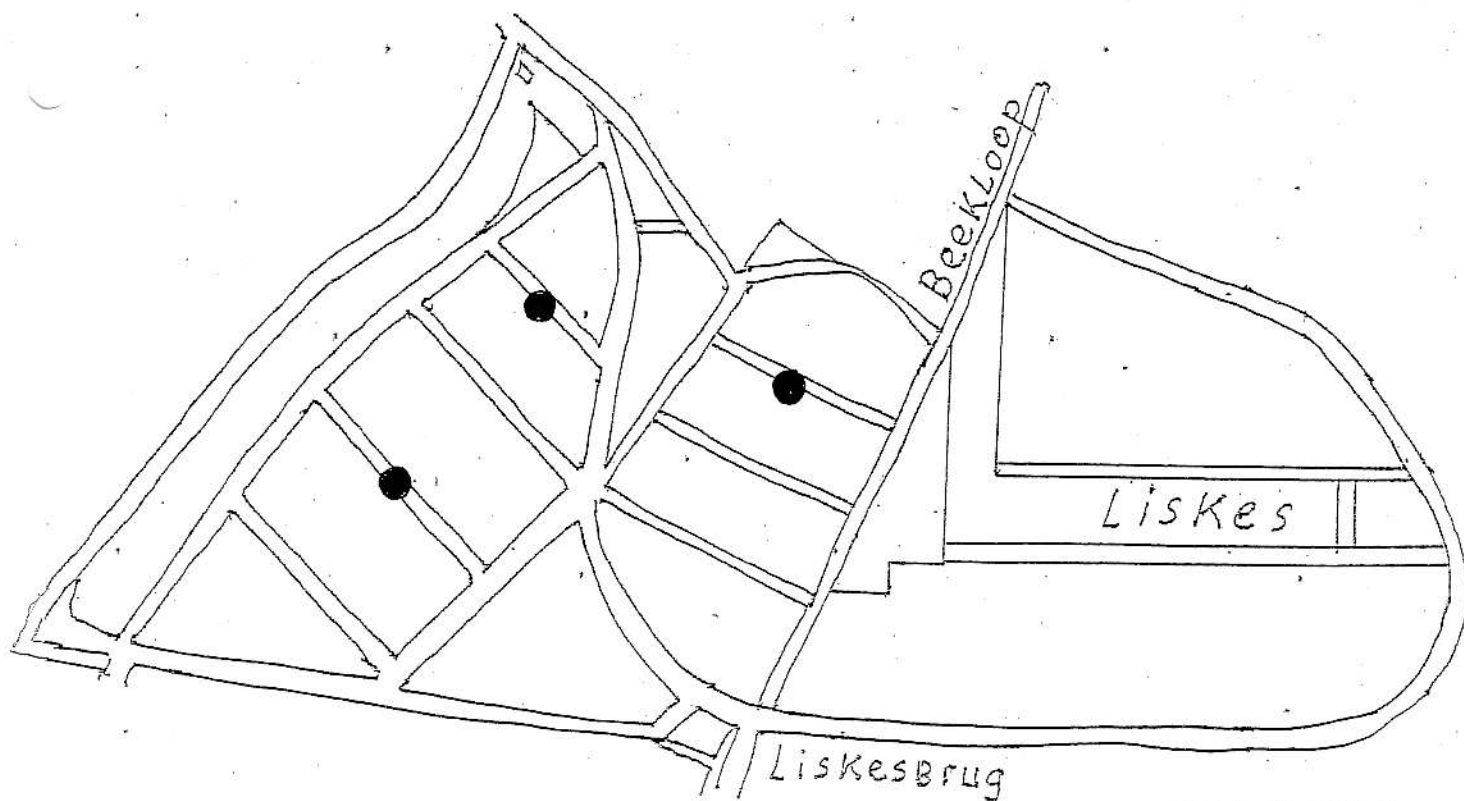
KNOBBELZWAAN 2

KAART 4

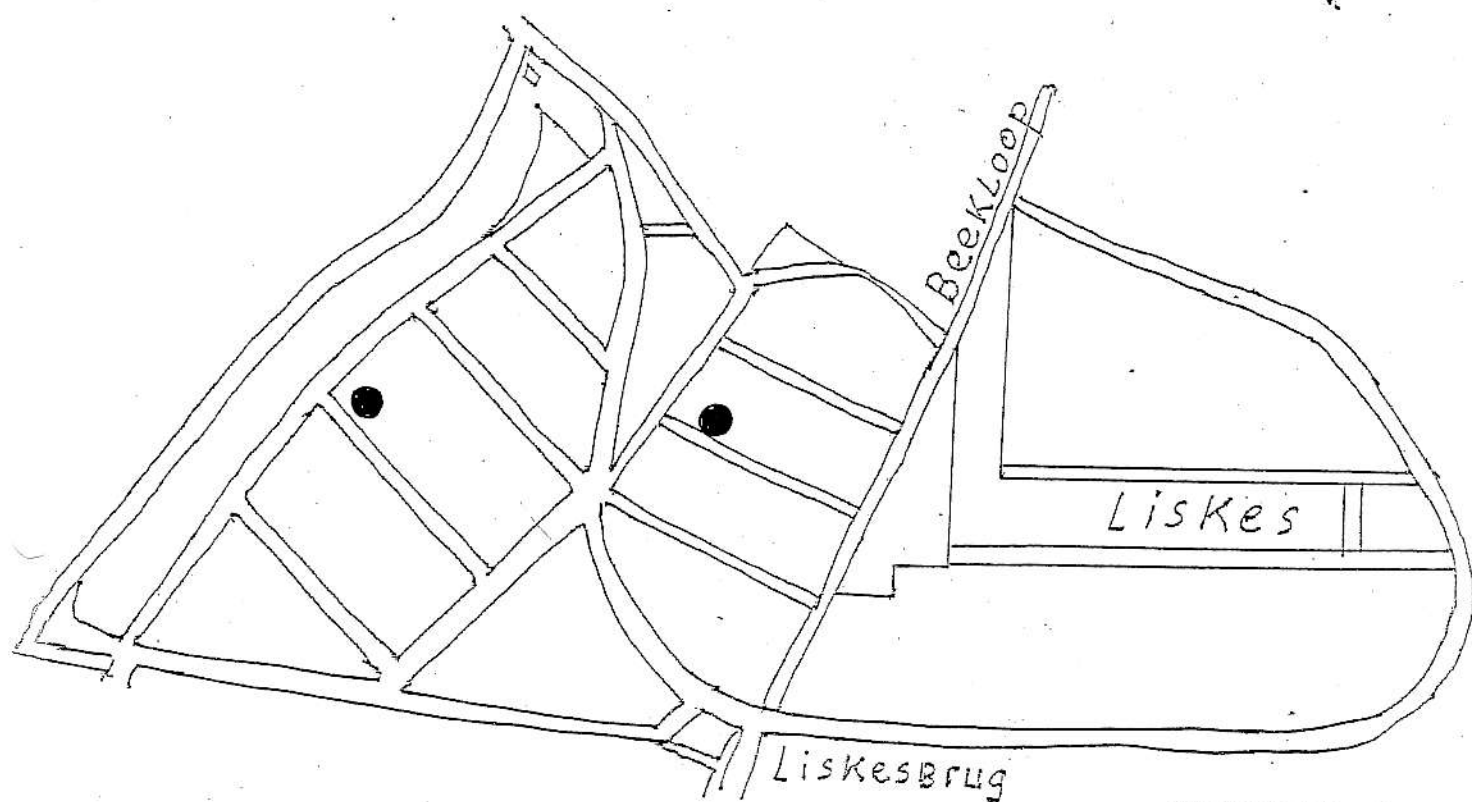
GR. GANS 3

KAART 5

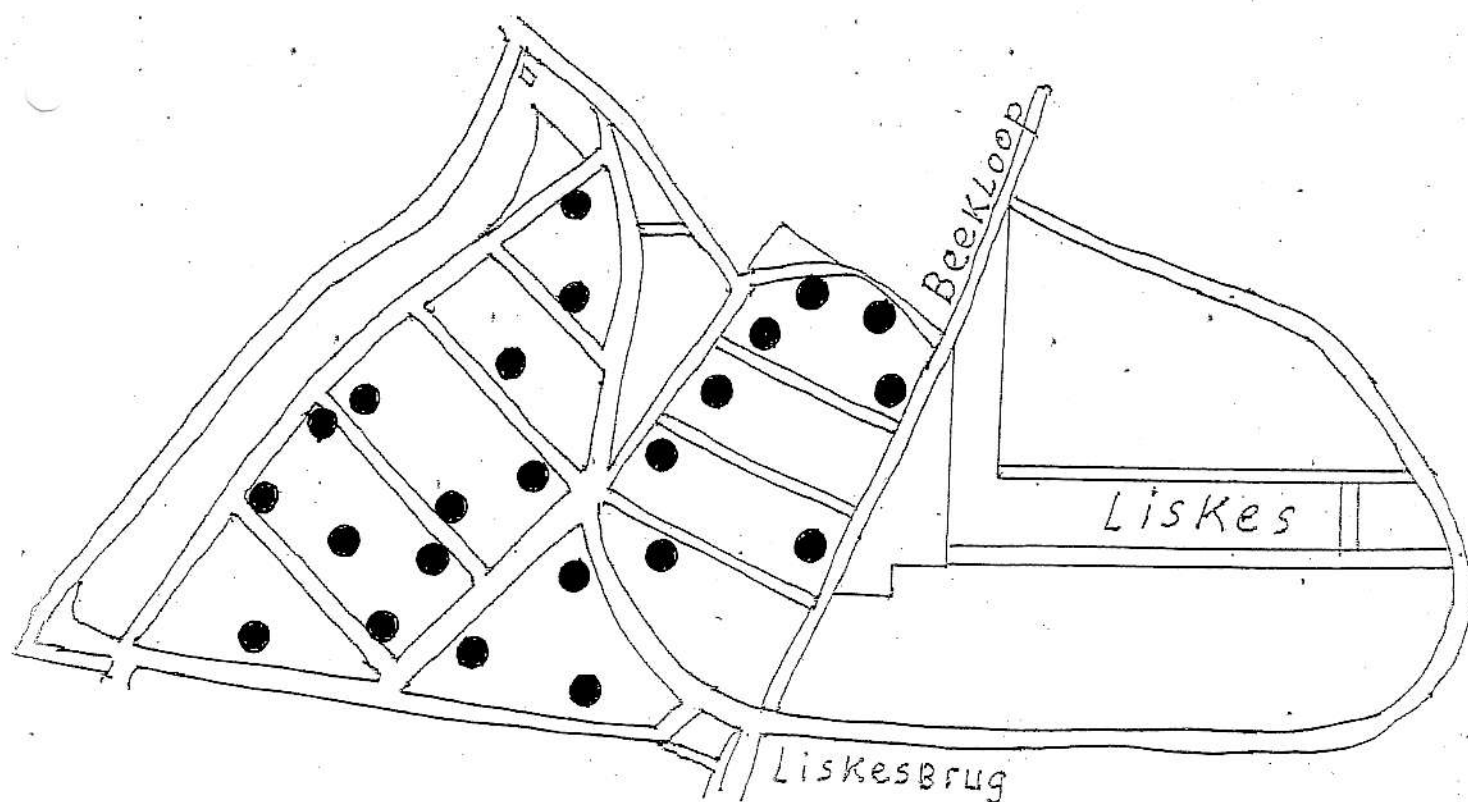
CAN. GANS 3

KAART 6

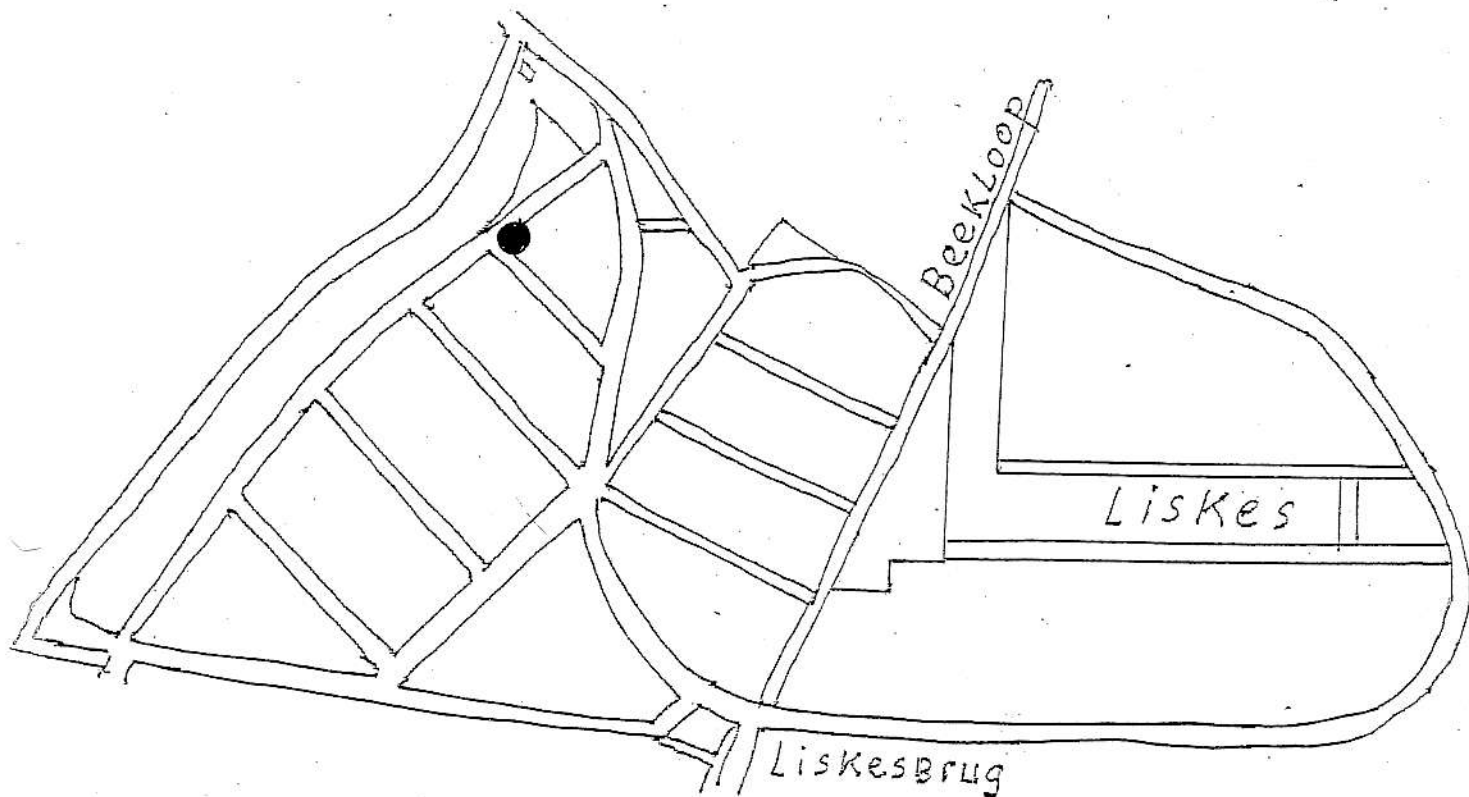
KRAKEEND 2

KAART 7

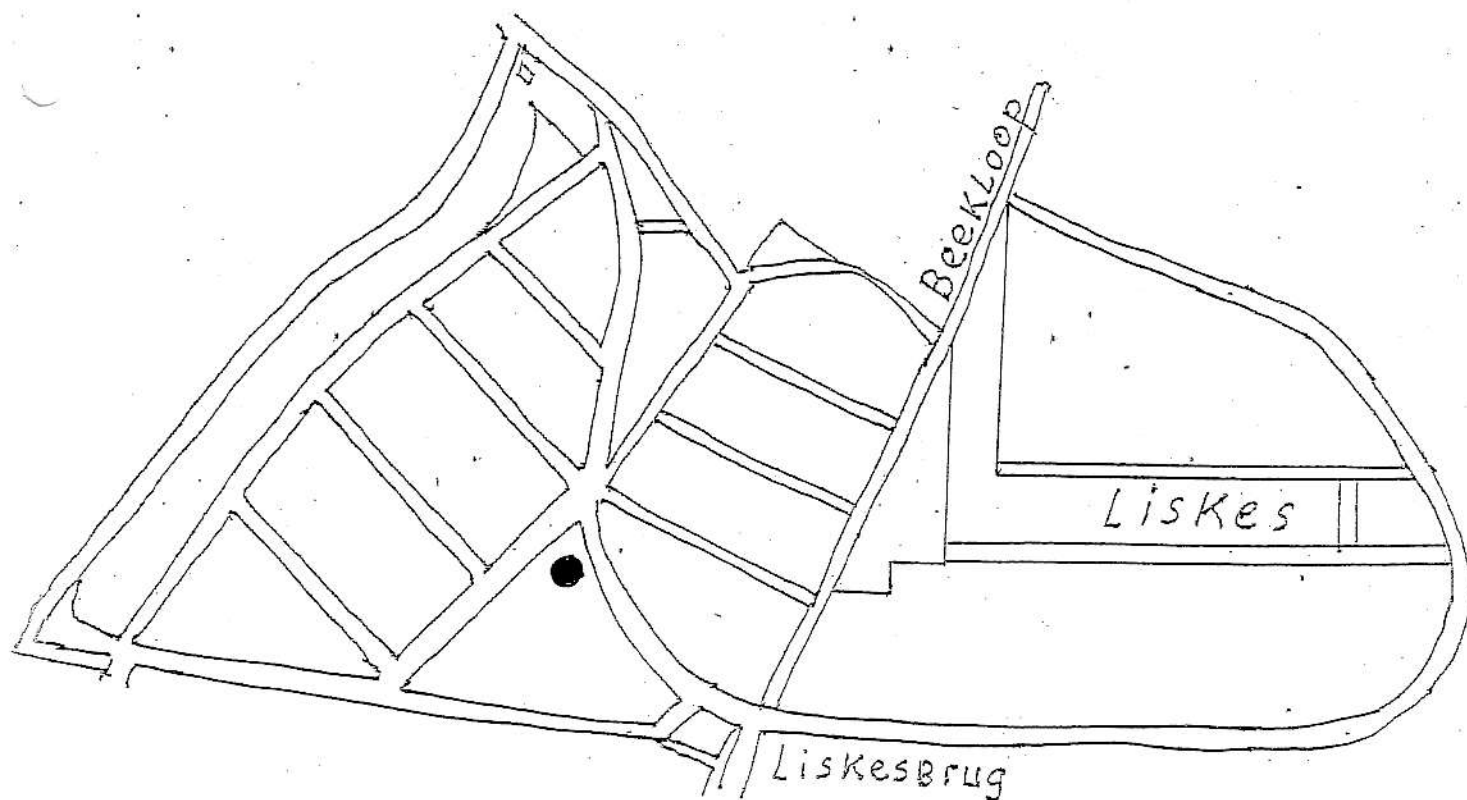
WILDE EEND 23

KAART 8

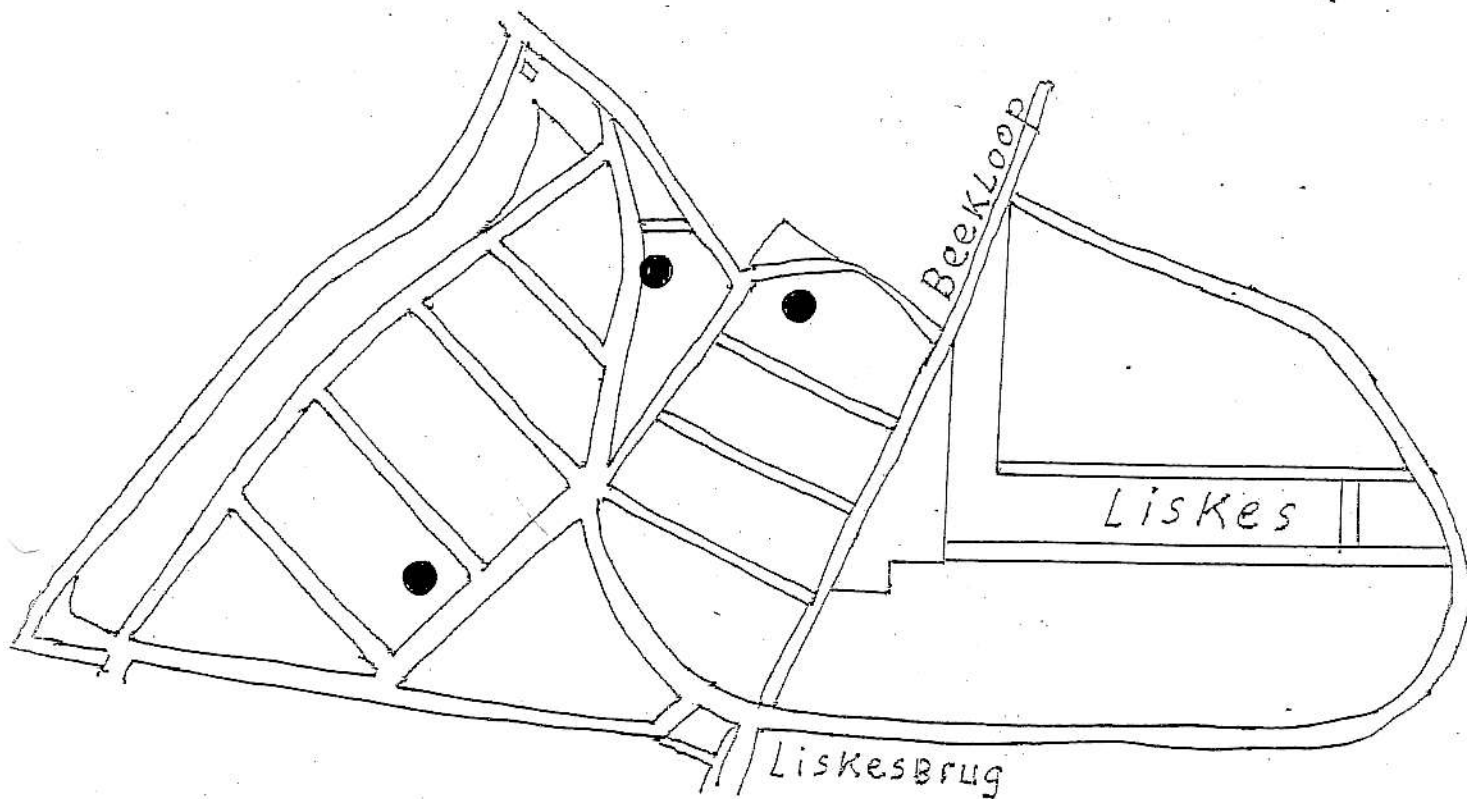
SOEPEEND 1

KAART 9

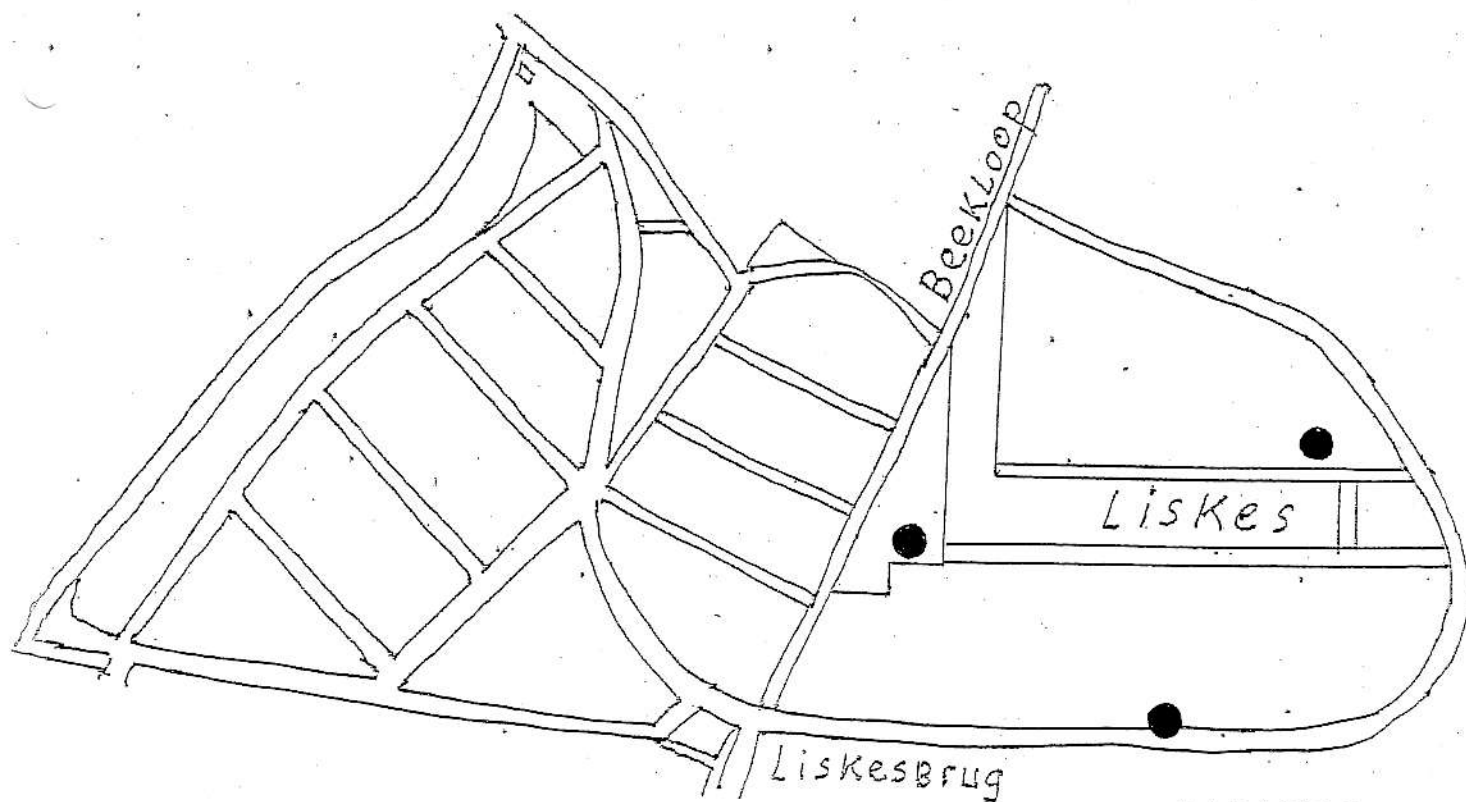
SLOBEEND 1

KAART 10

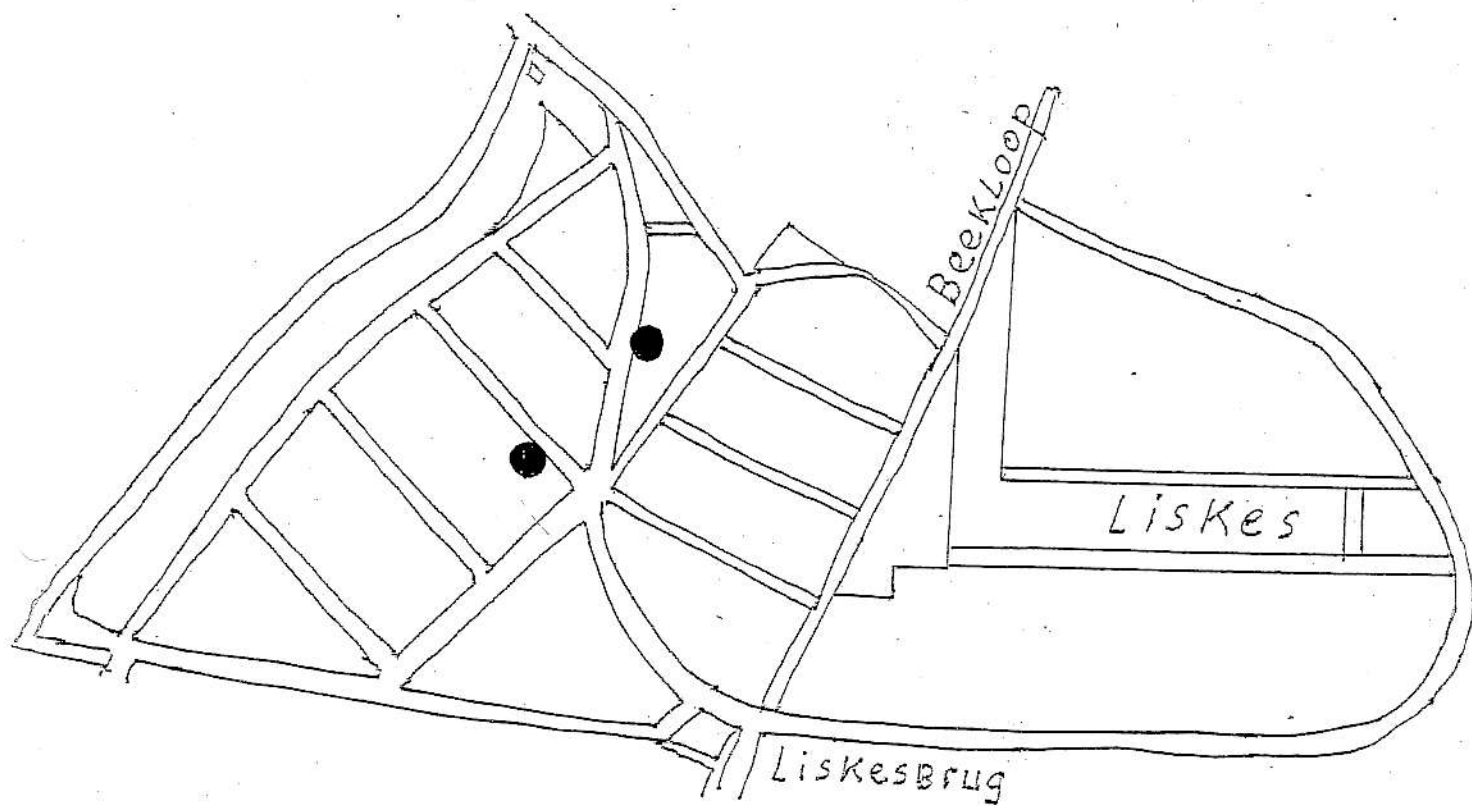
KUIFEEND 3

KAART 11

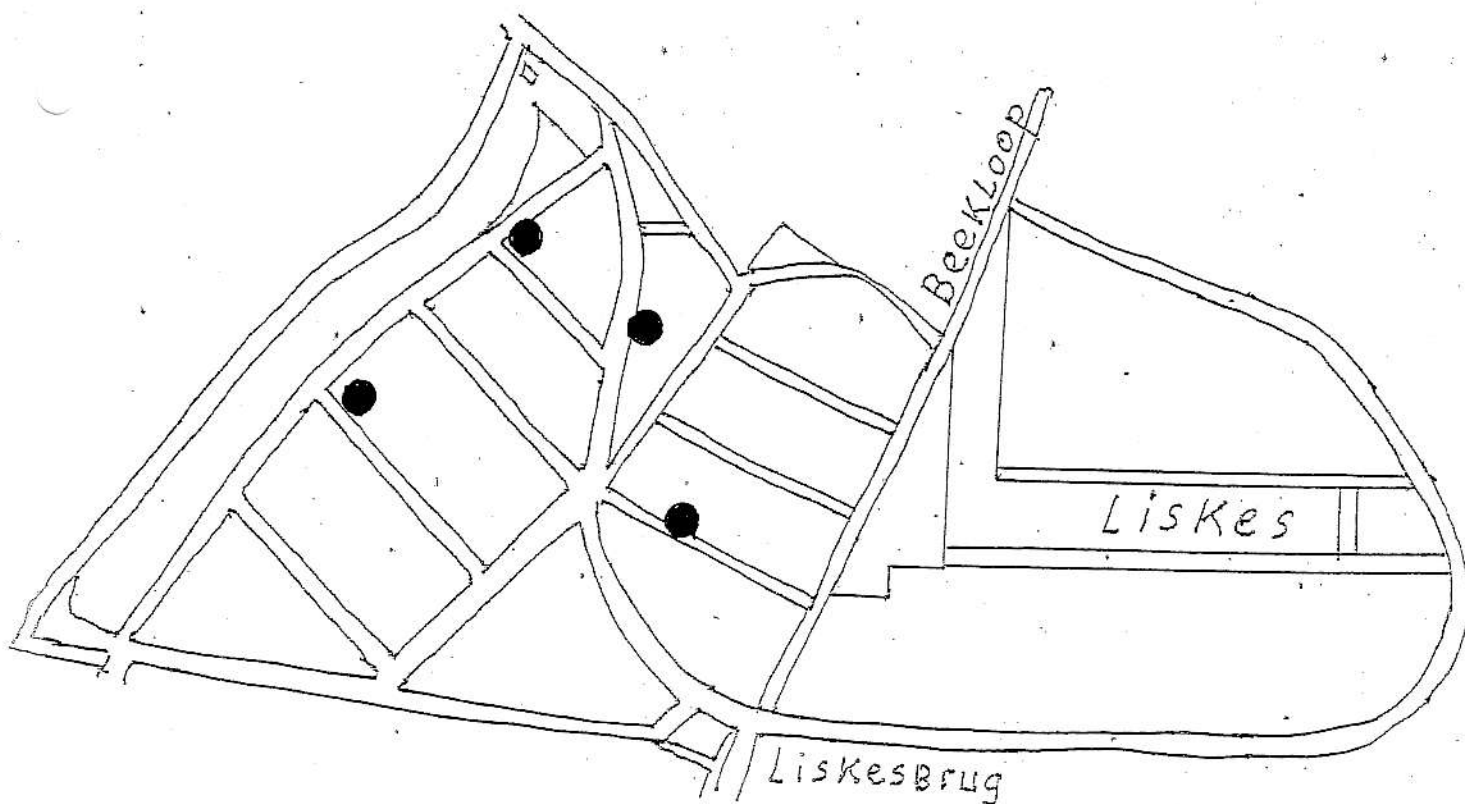
FAZANT 3

KAART 12

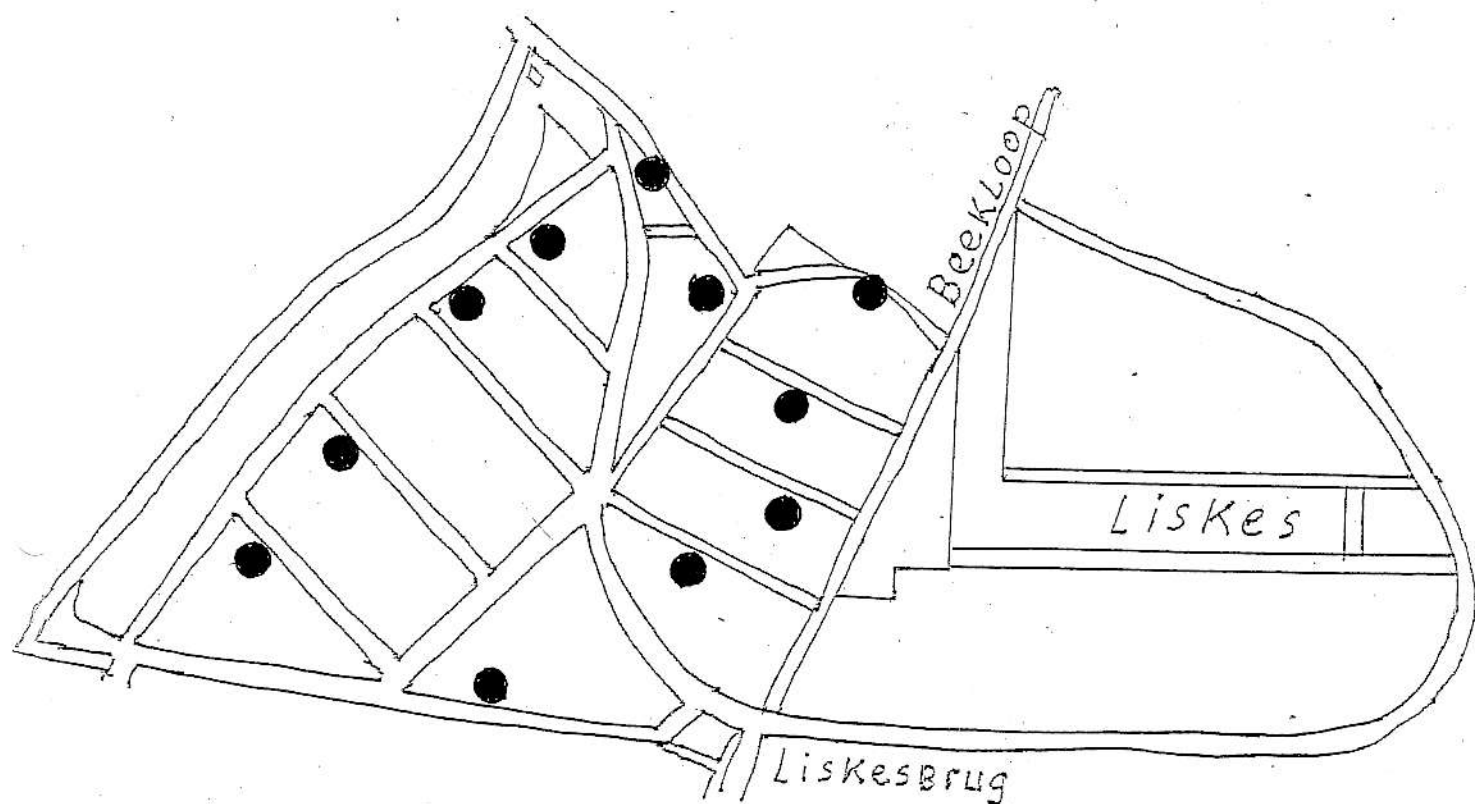
WATERRAL 2

KAART 13

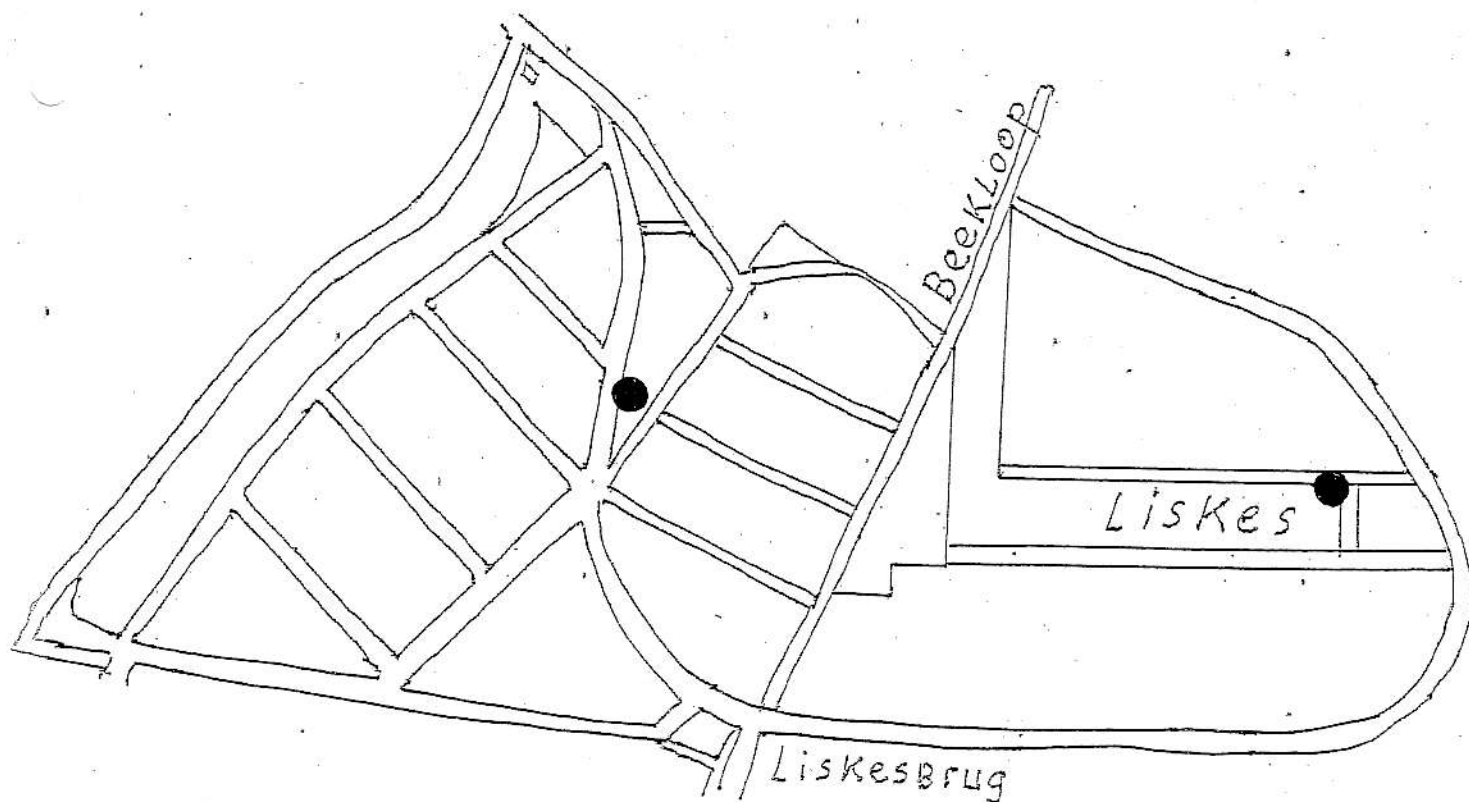
WATERHOEN 4

KAART 14

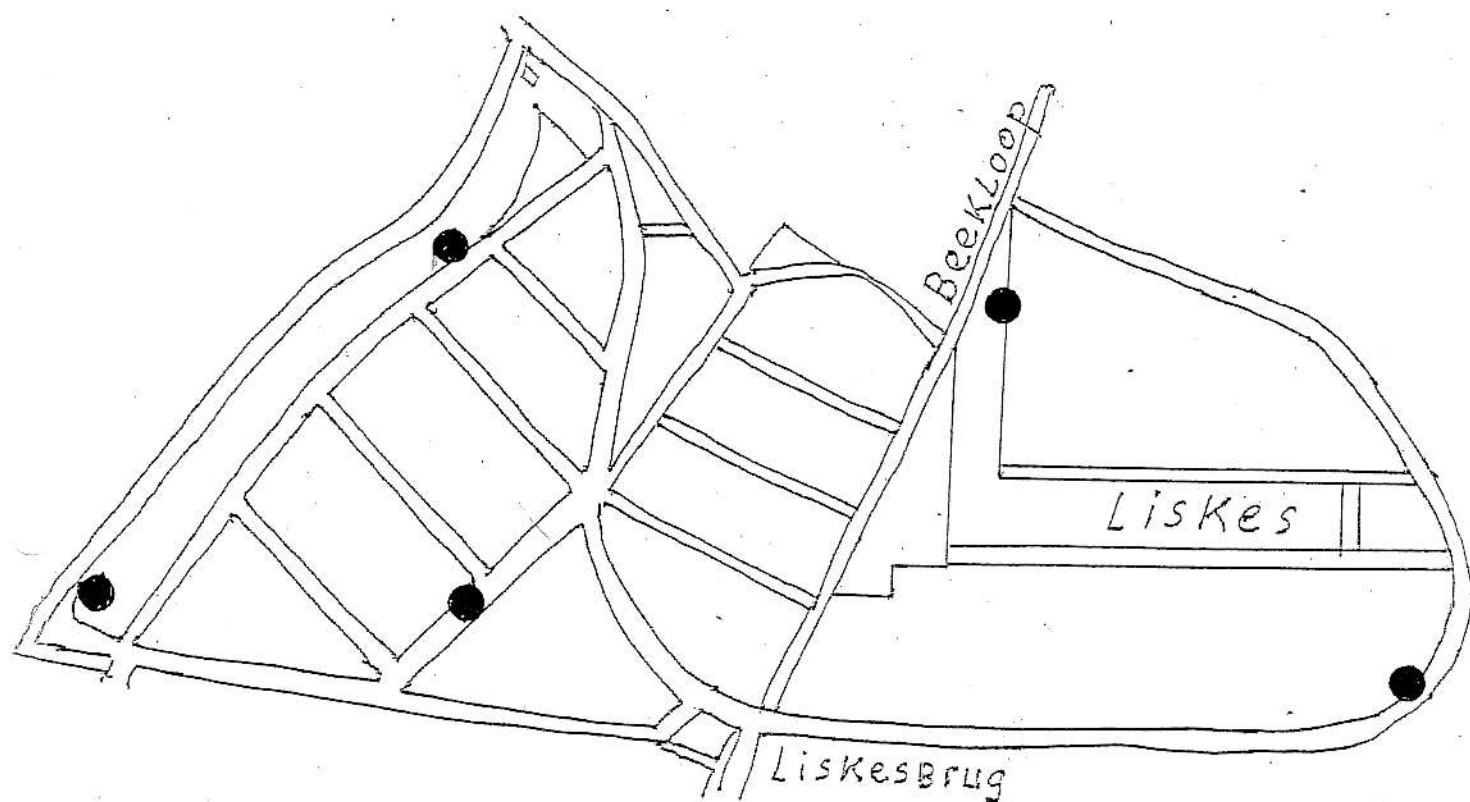
MEERKOET 11

KAART 15

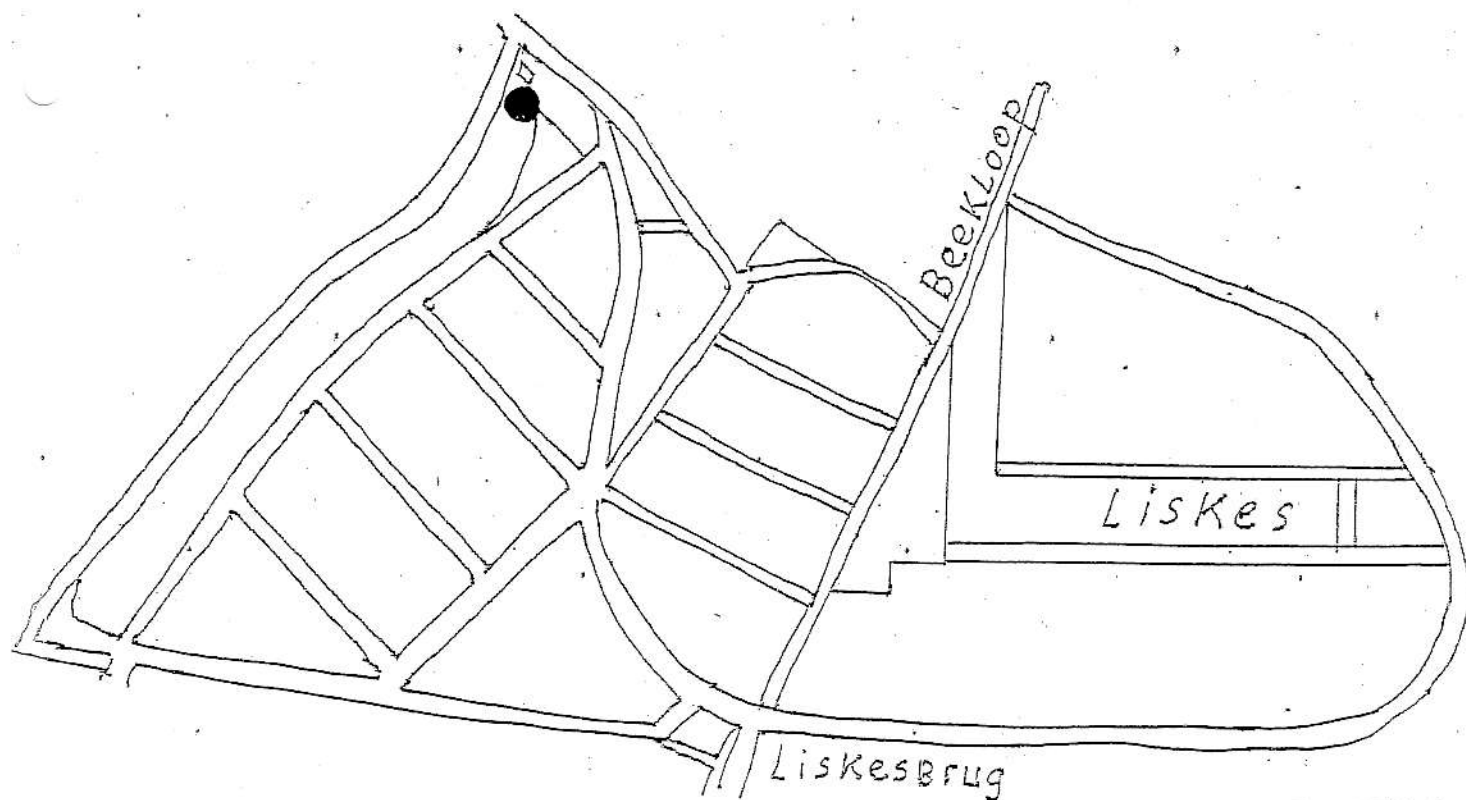
HOLEDUIF 2

KAART 16

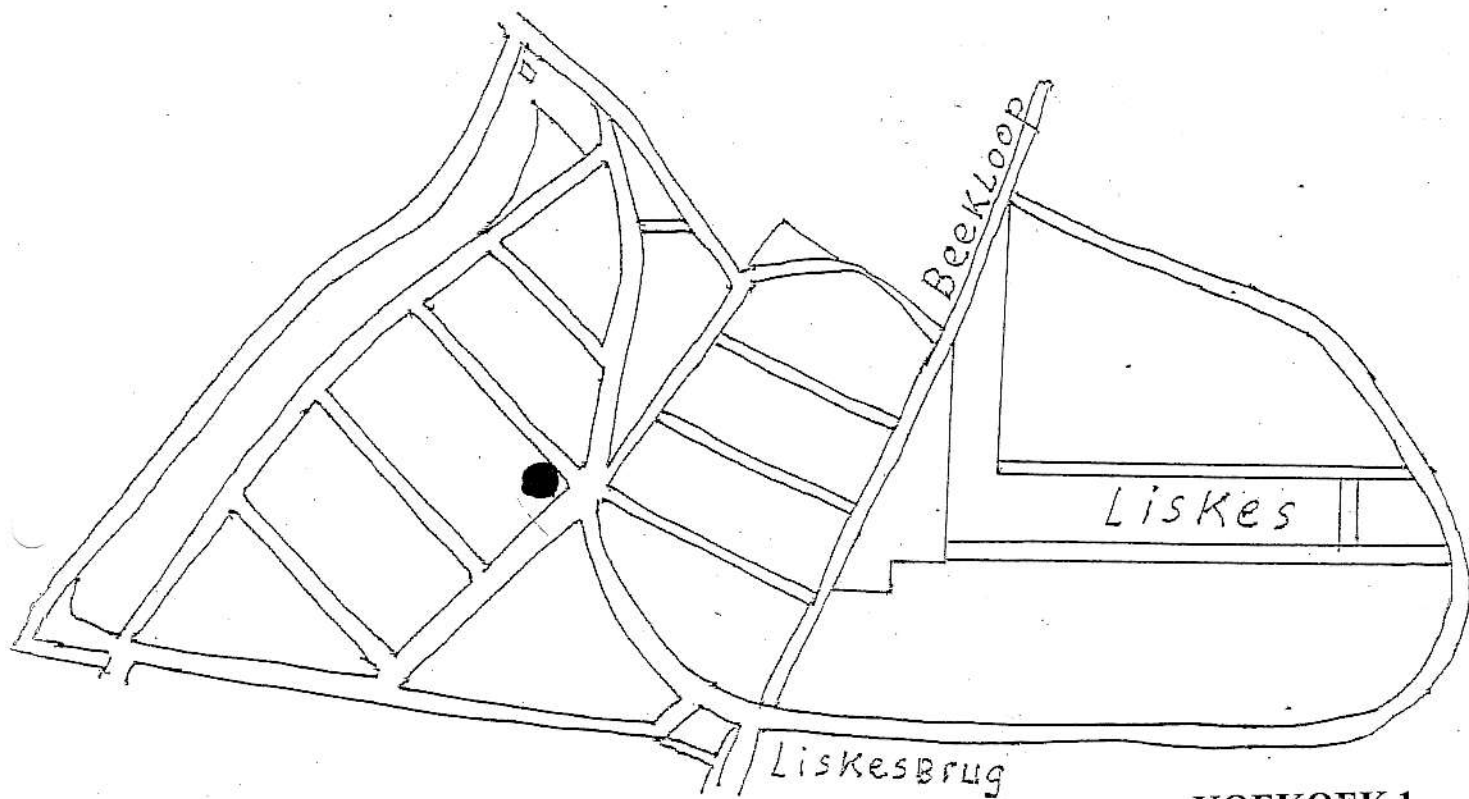
HOUTDUIF 5

KAART 17

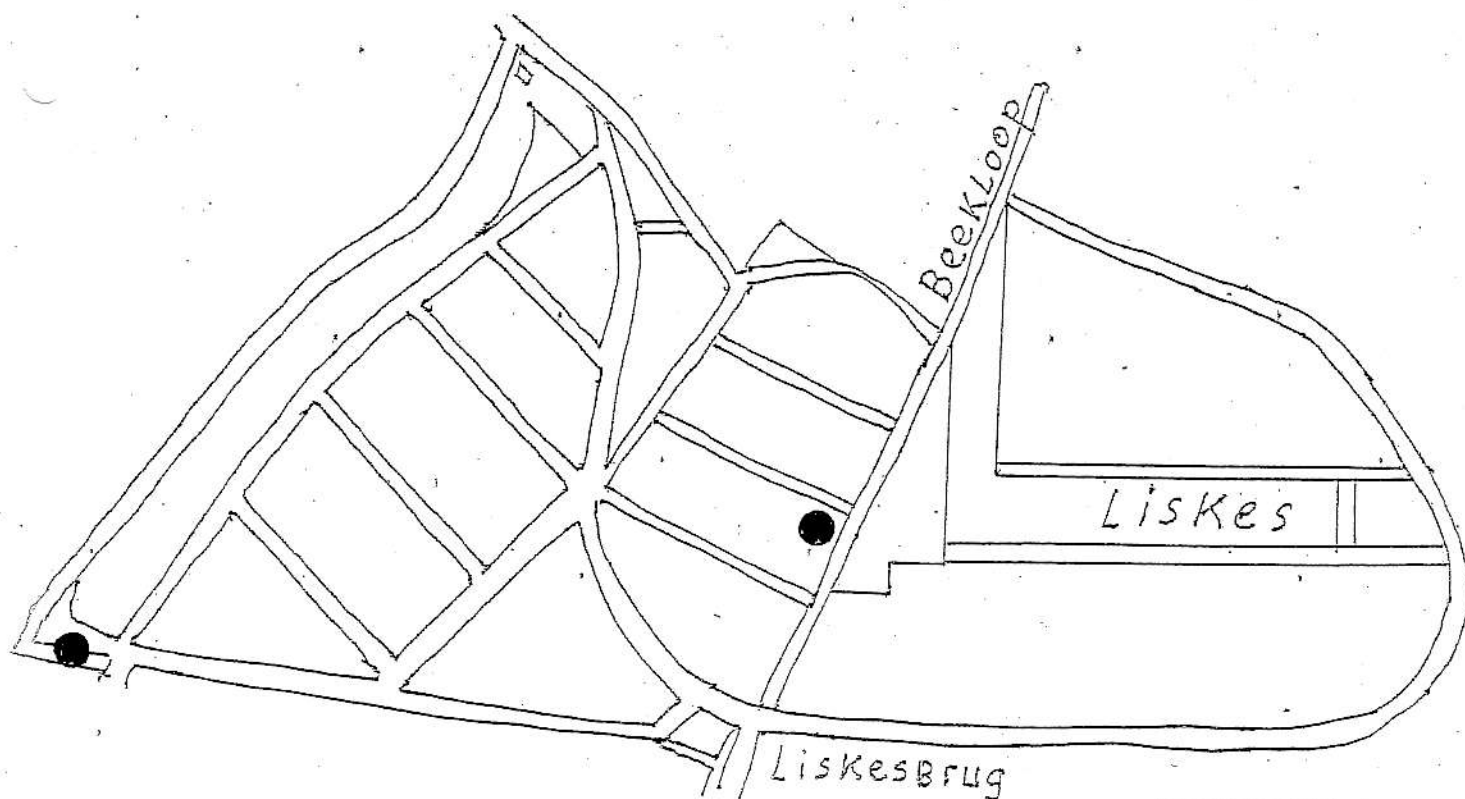
TURKSE TORTEL 1

KAART 18

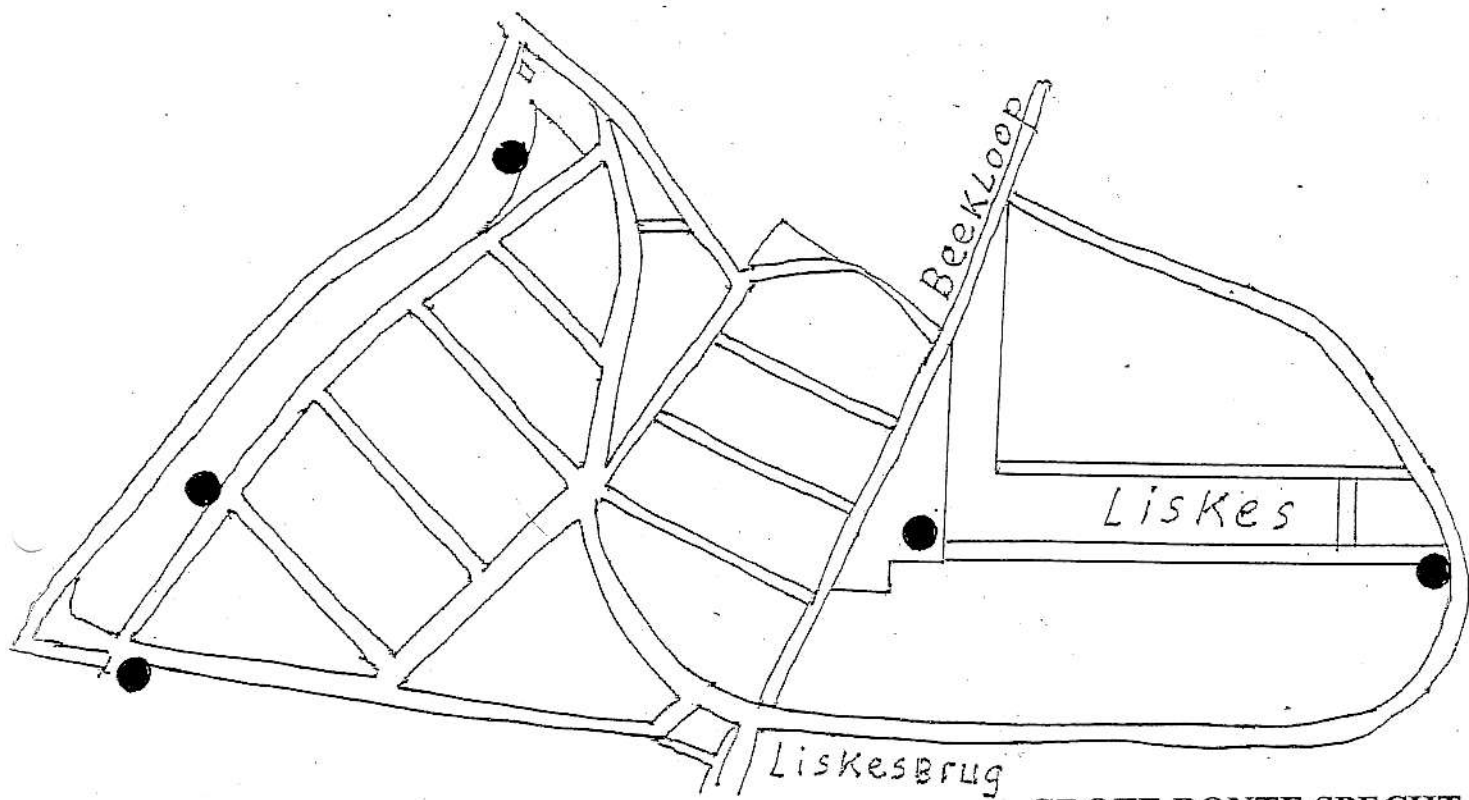
KOEKOEK 1

KAART 19

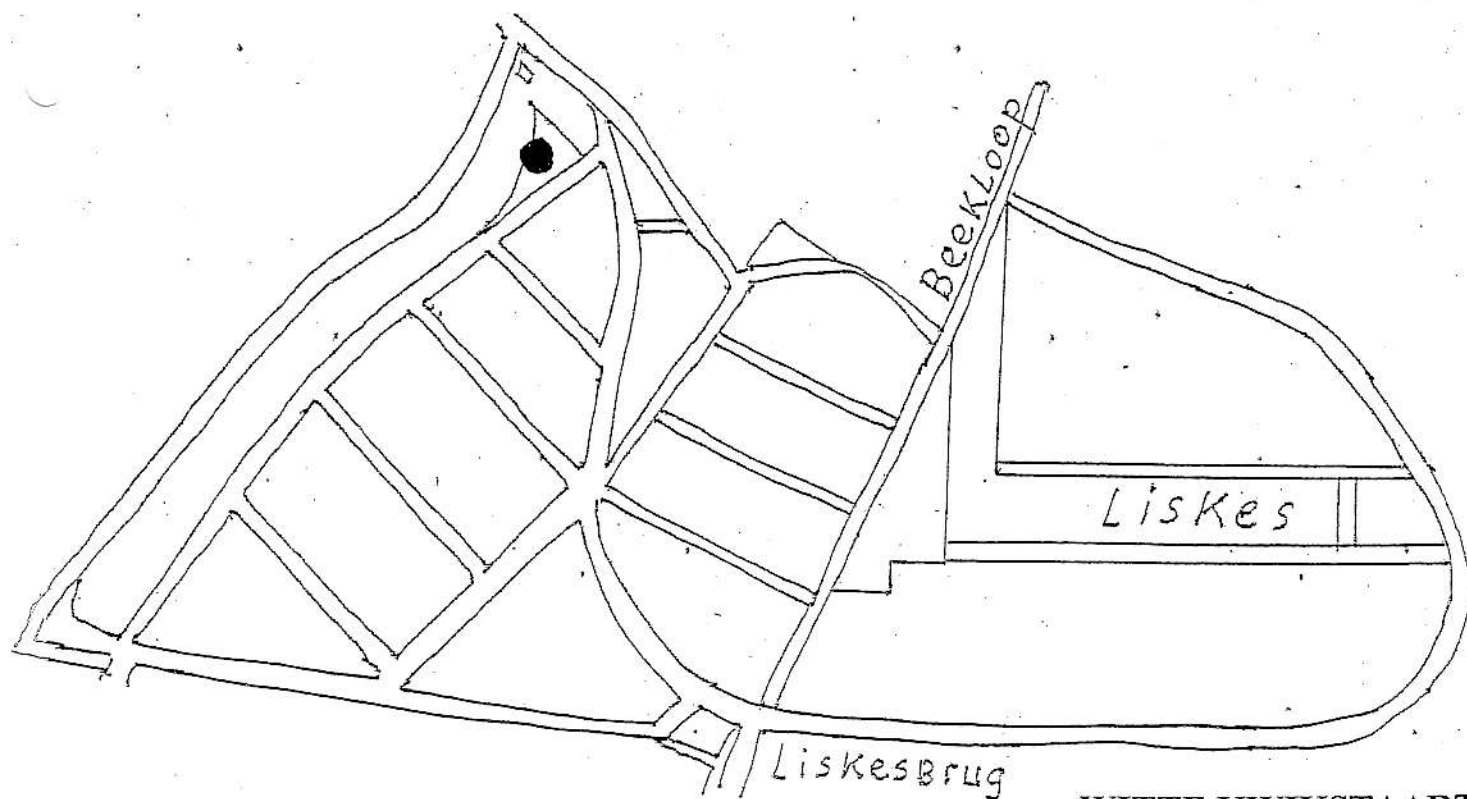
IJSVOGEL 2

KAART 20

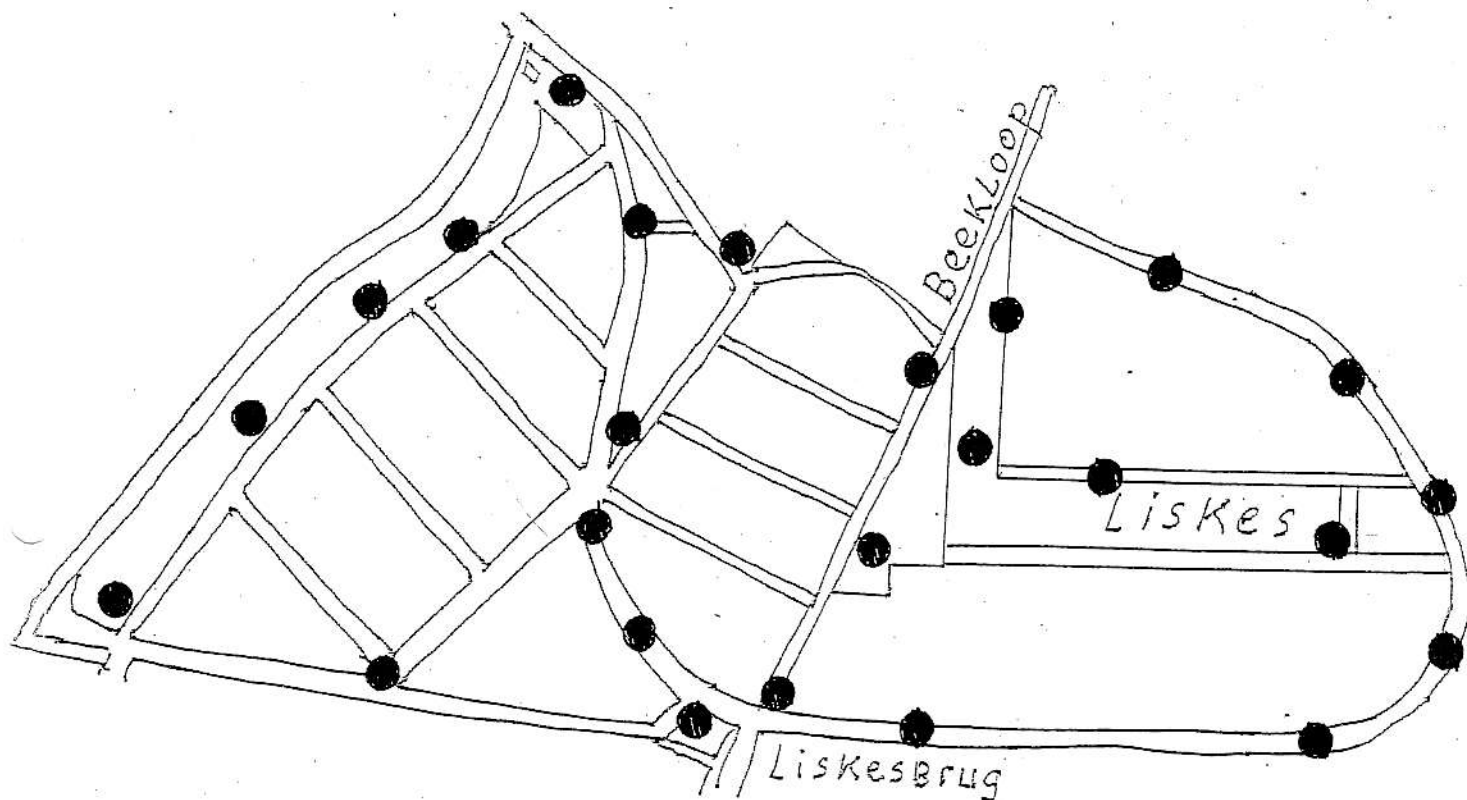
GROTE BONTE SPECHT 5

KAART-21

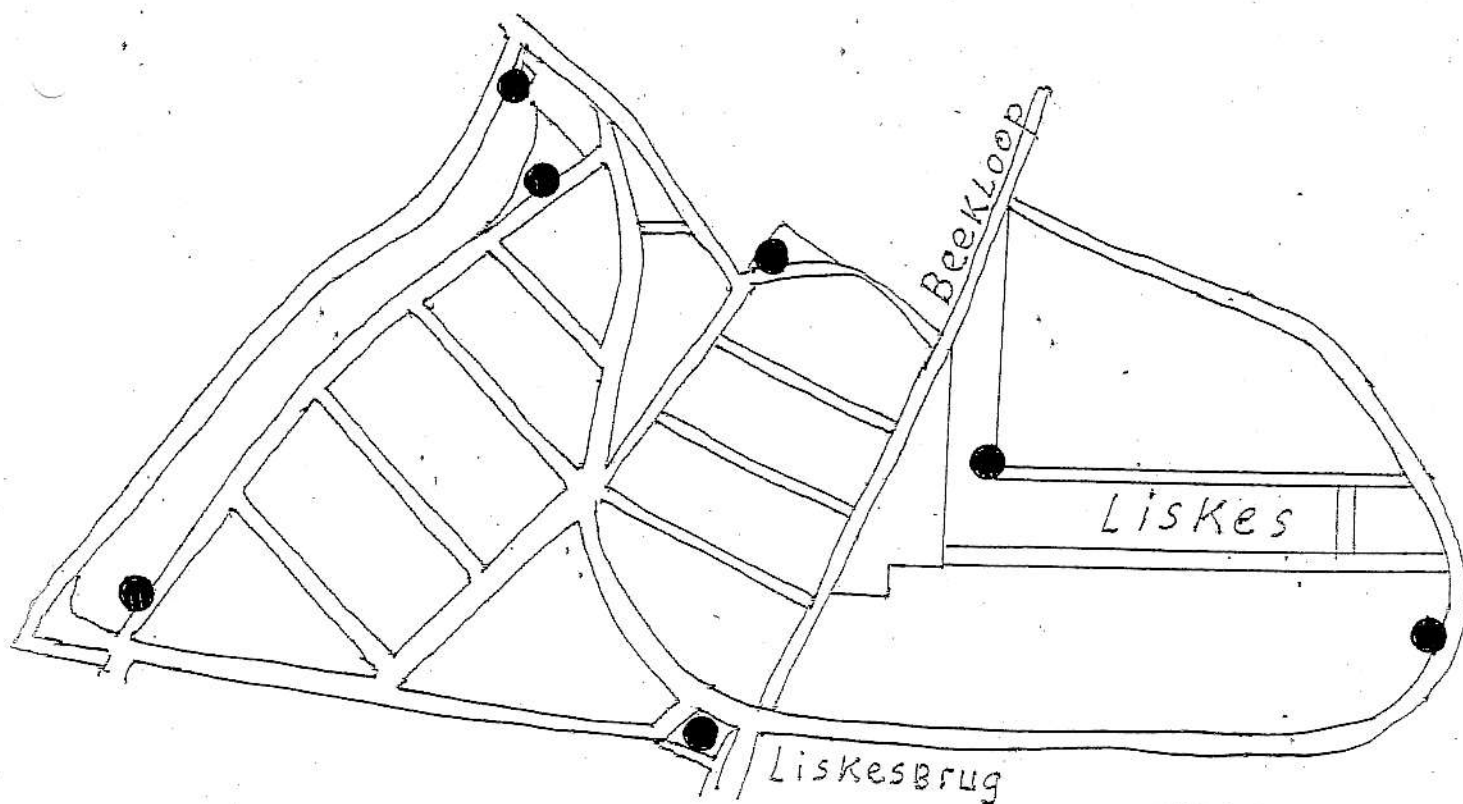
WITTE KWIKSTAART 1

KAART 22

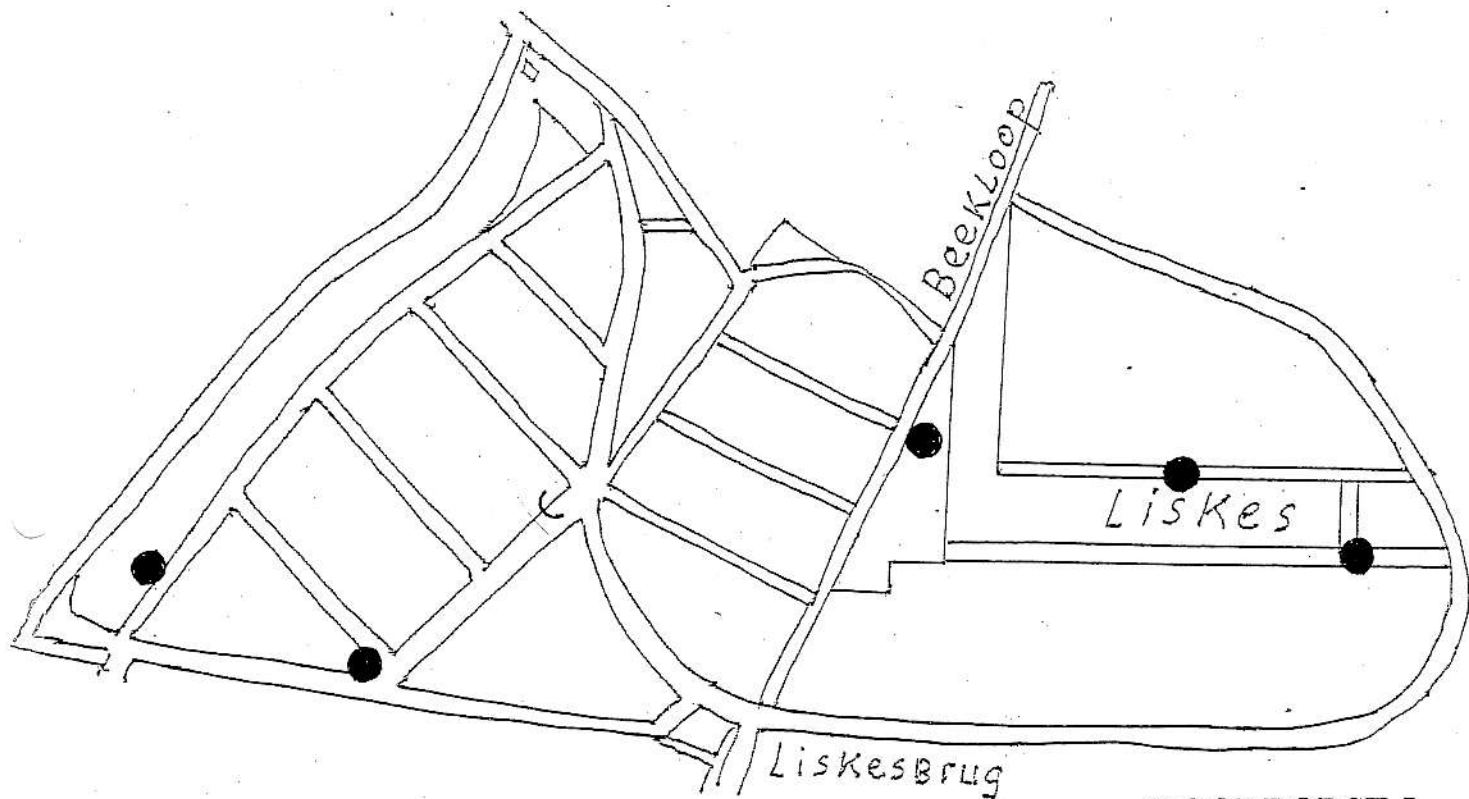
WINTERKONING 25

KAART 23

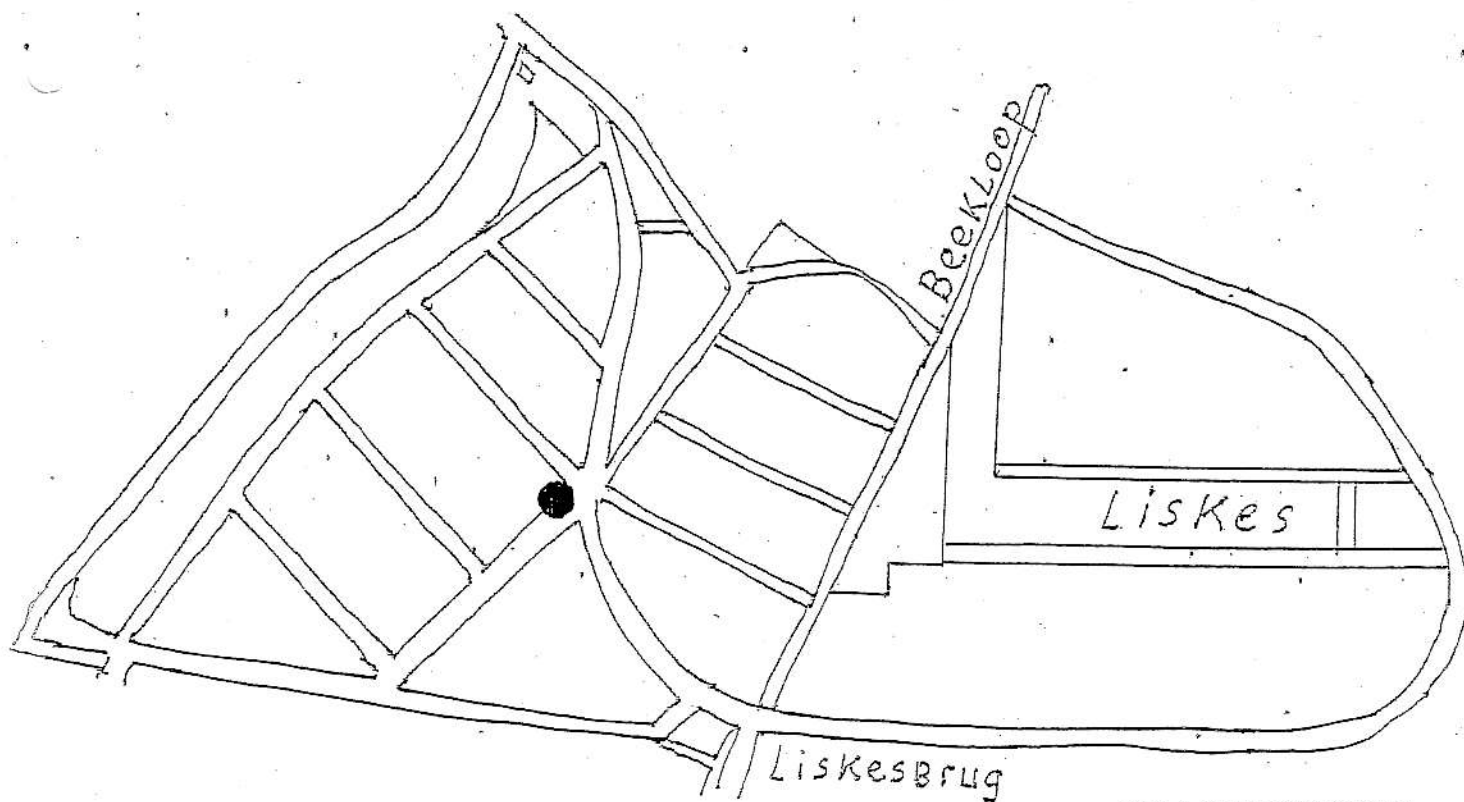
HEGGEMUS 7

KAART 24

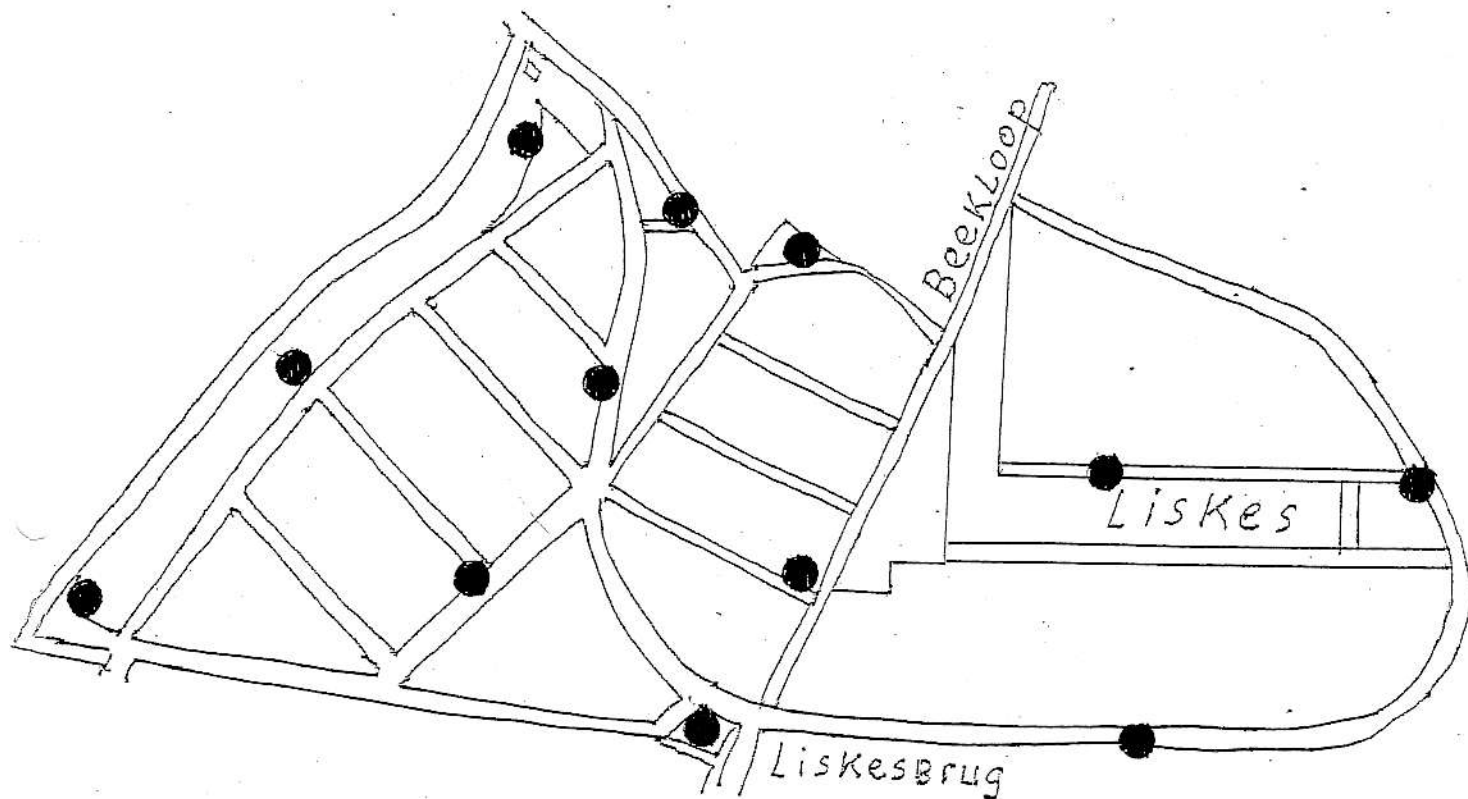
ROODBORST 5

KAART 25

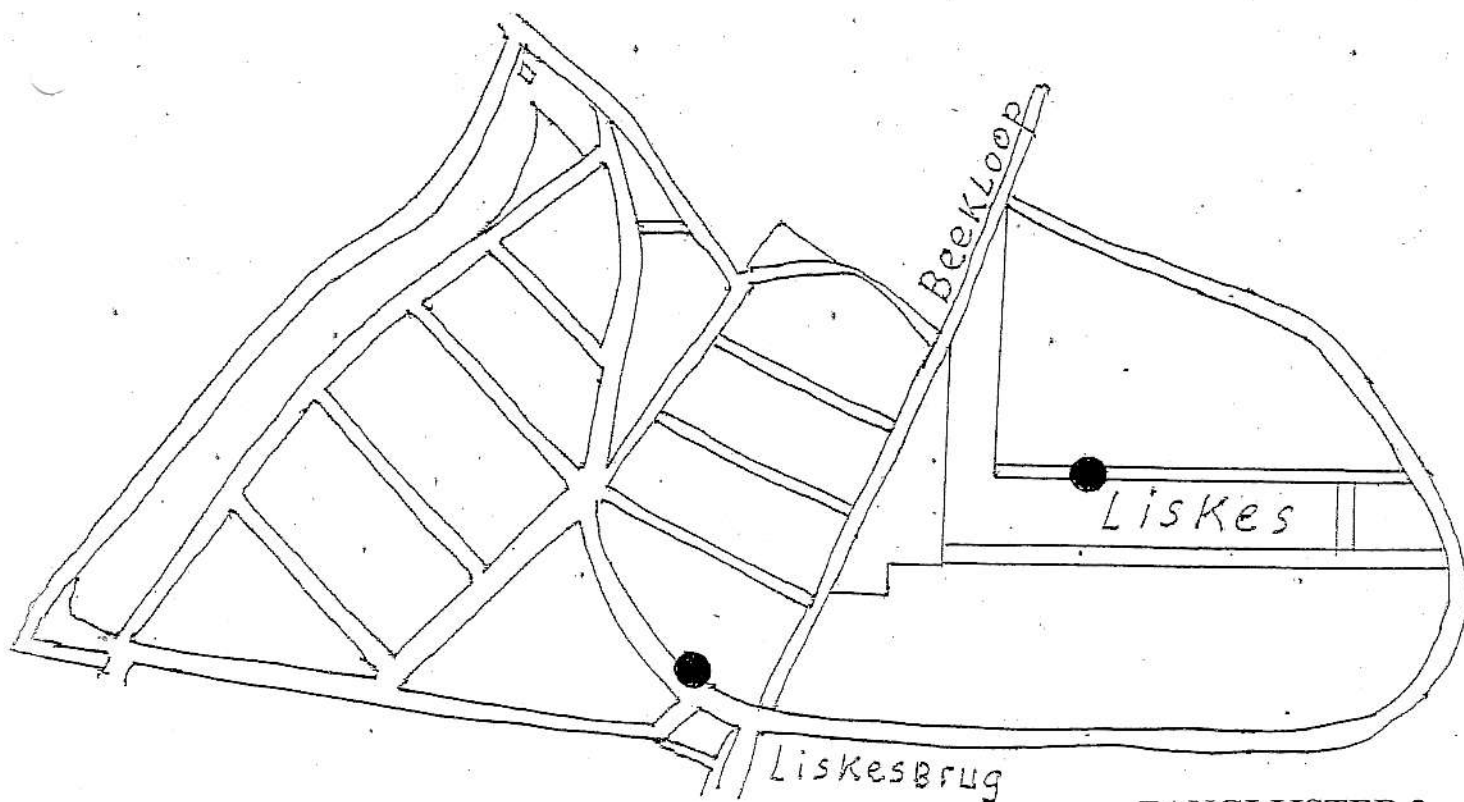
BLAUWBORST 1

KAART 26

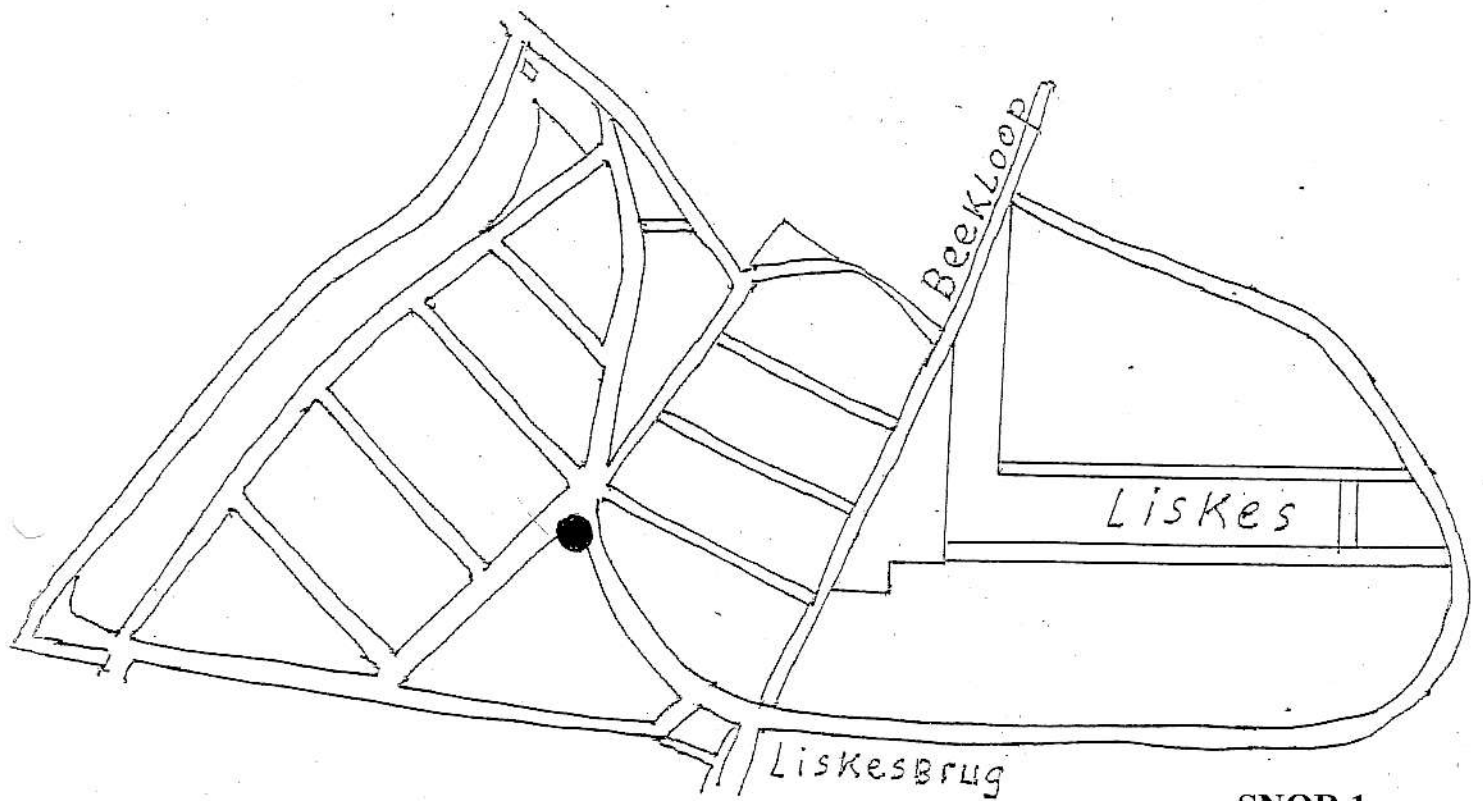
MEREL 12

KAART 27

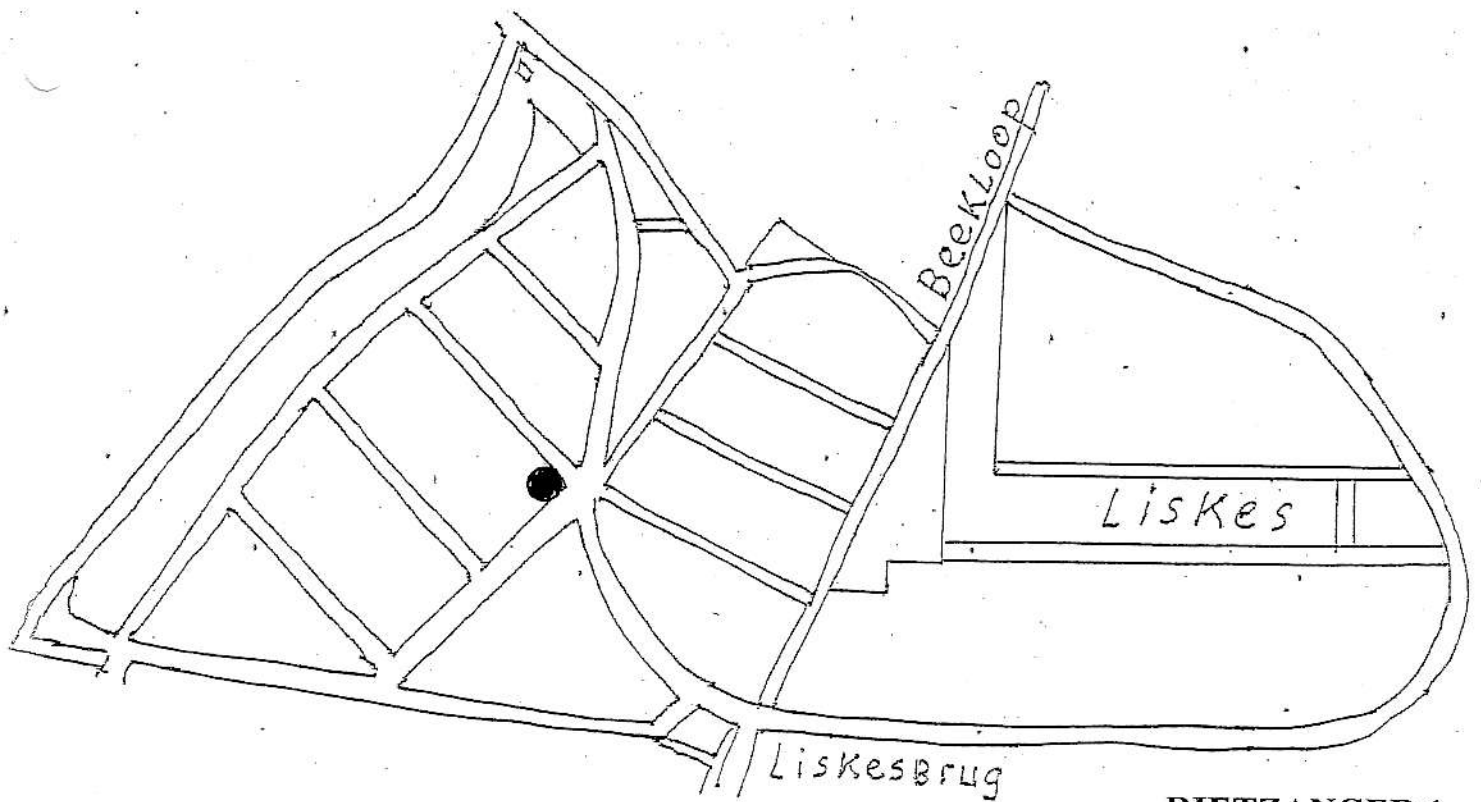
ZANGLIJSTER 2

KAART 28

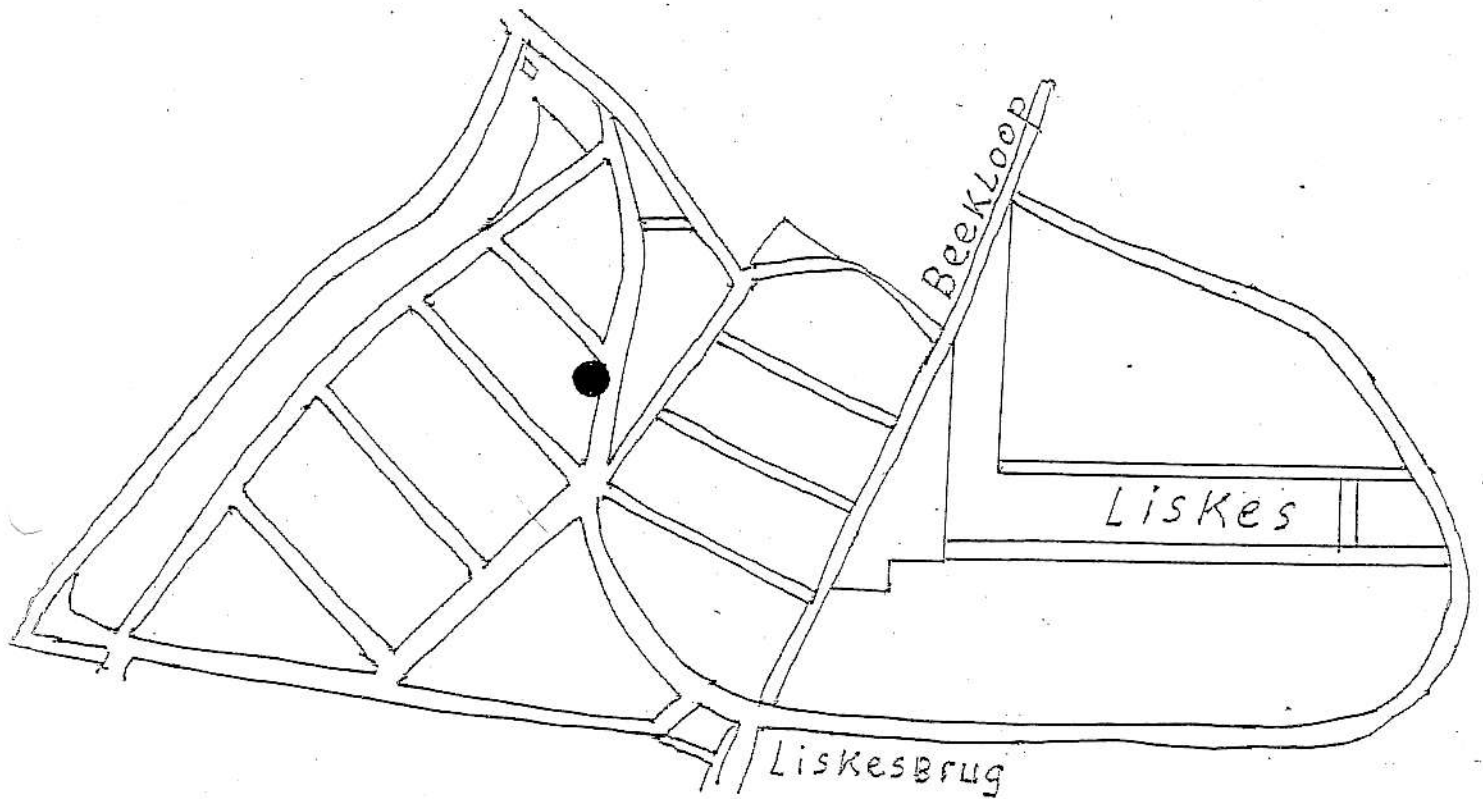
SNOR 1

KAART 29

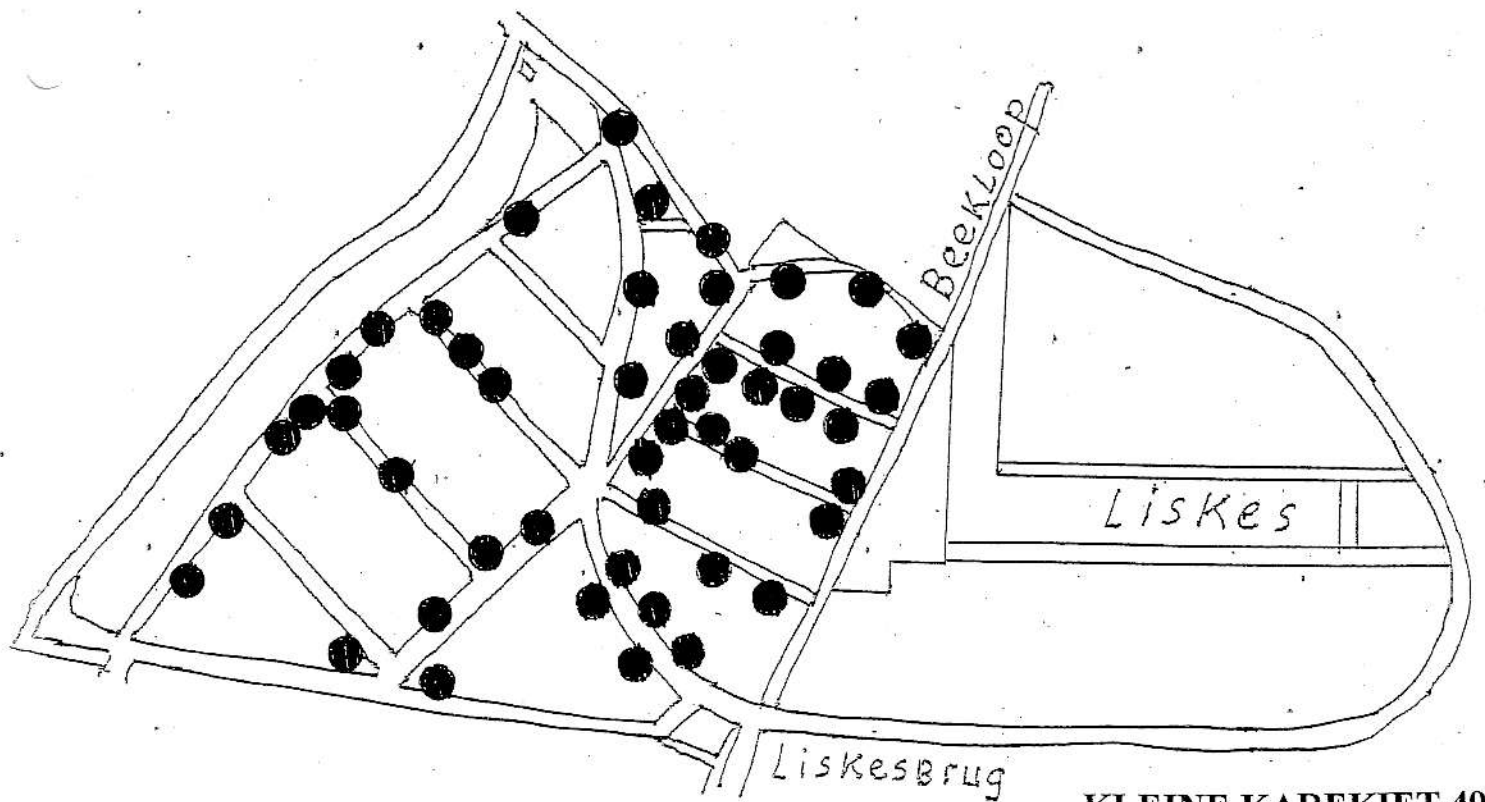
RIETZANGER 1

KAART 30

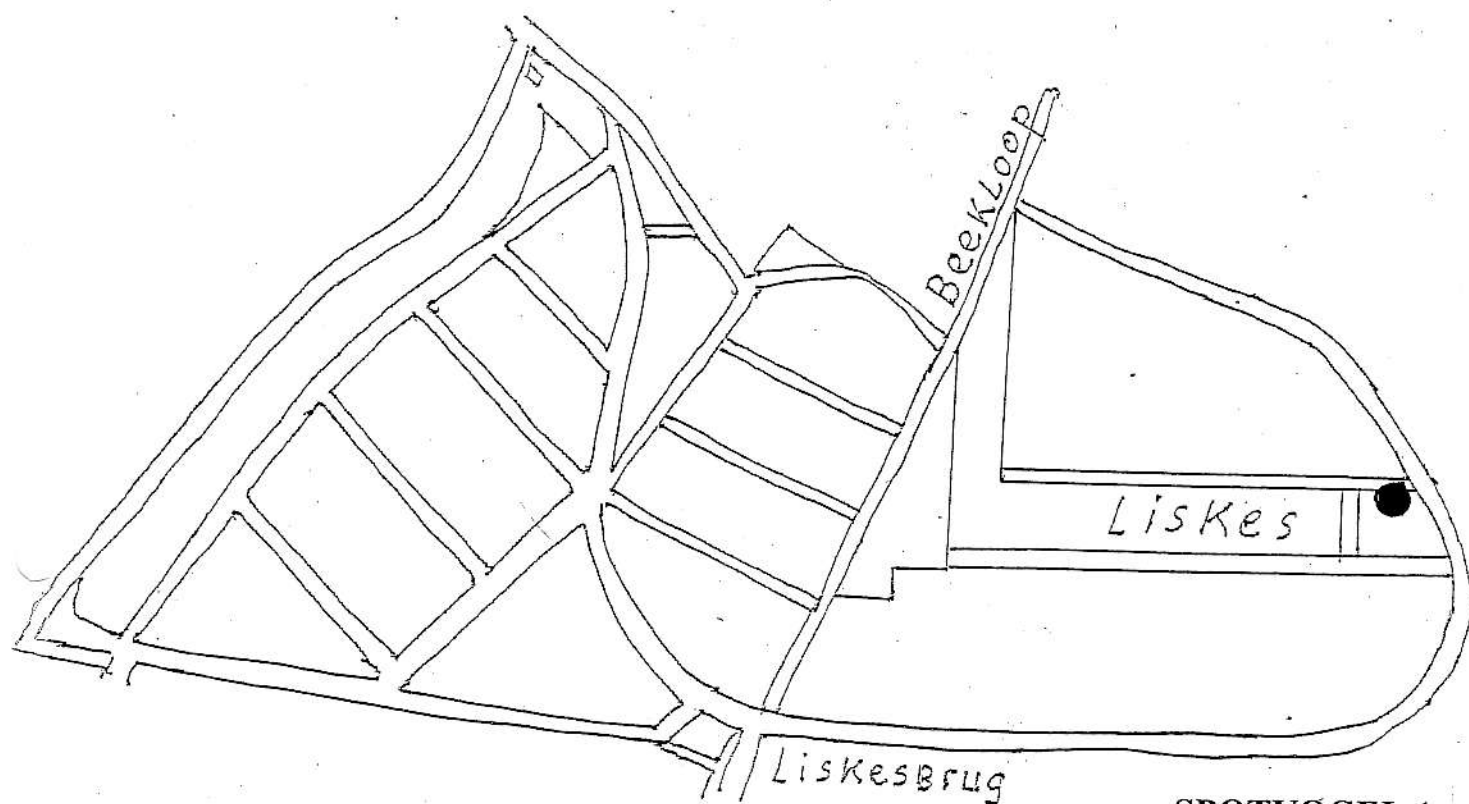
BOSRIETZANGER 1

KAART 31

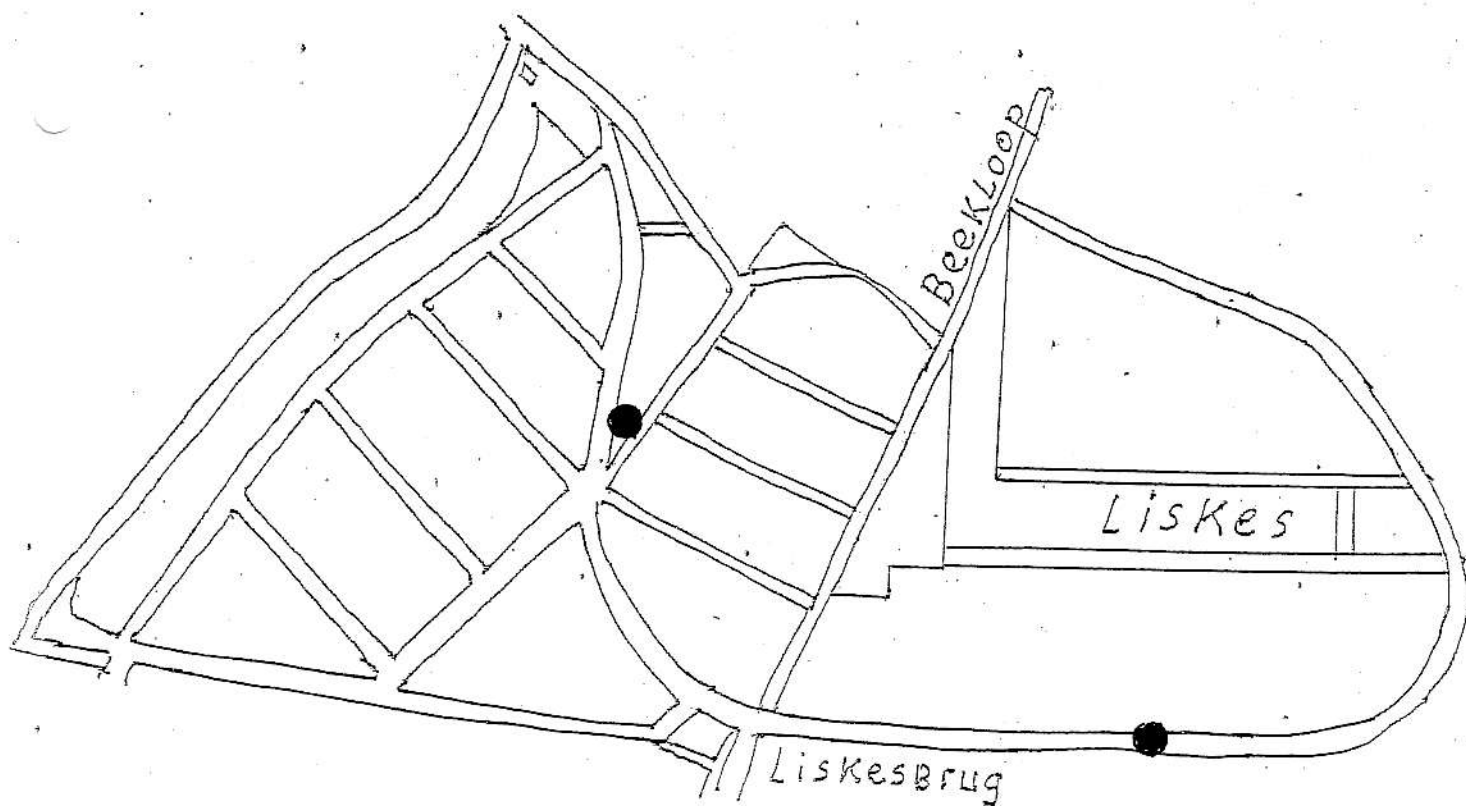
KLEINE KAREKIET 49

KAART 32

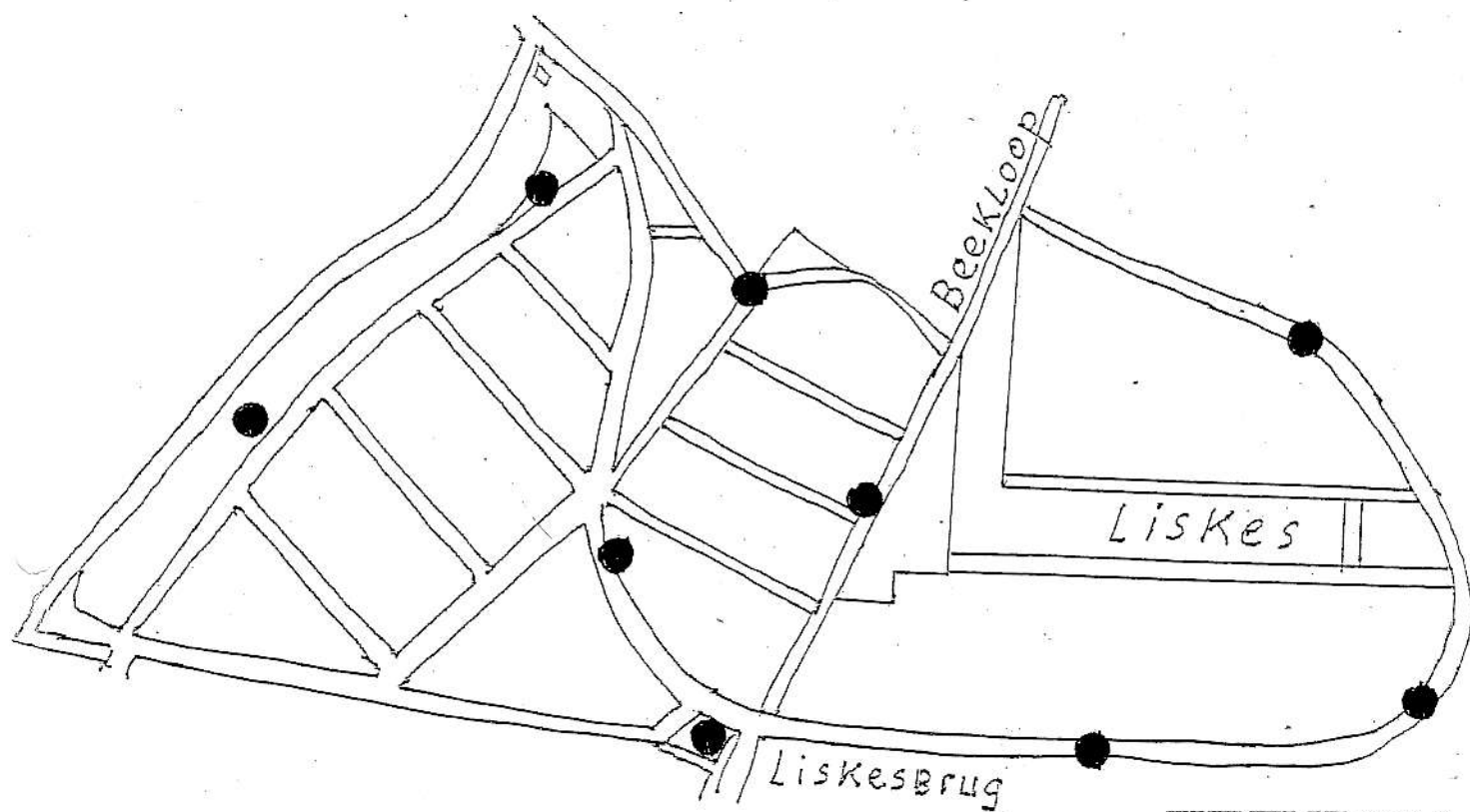
SPOTVOGEL 1

KAART 33

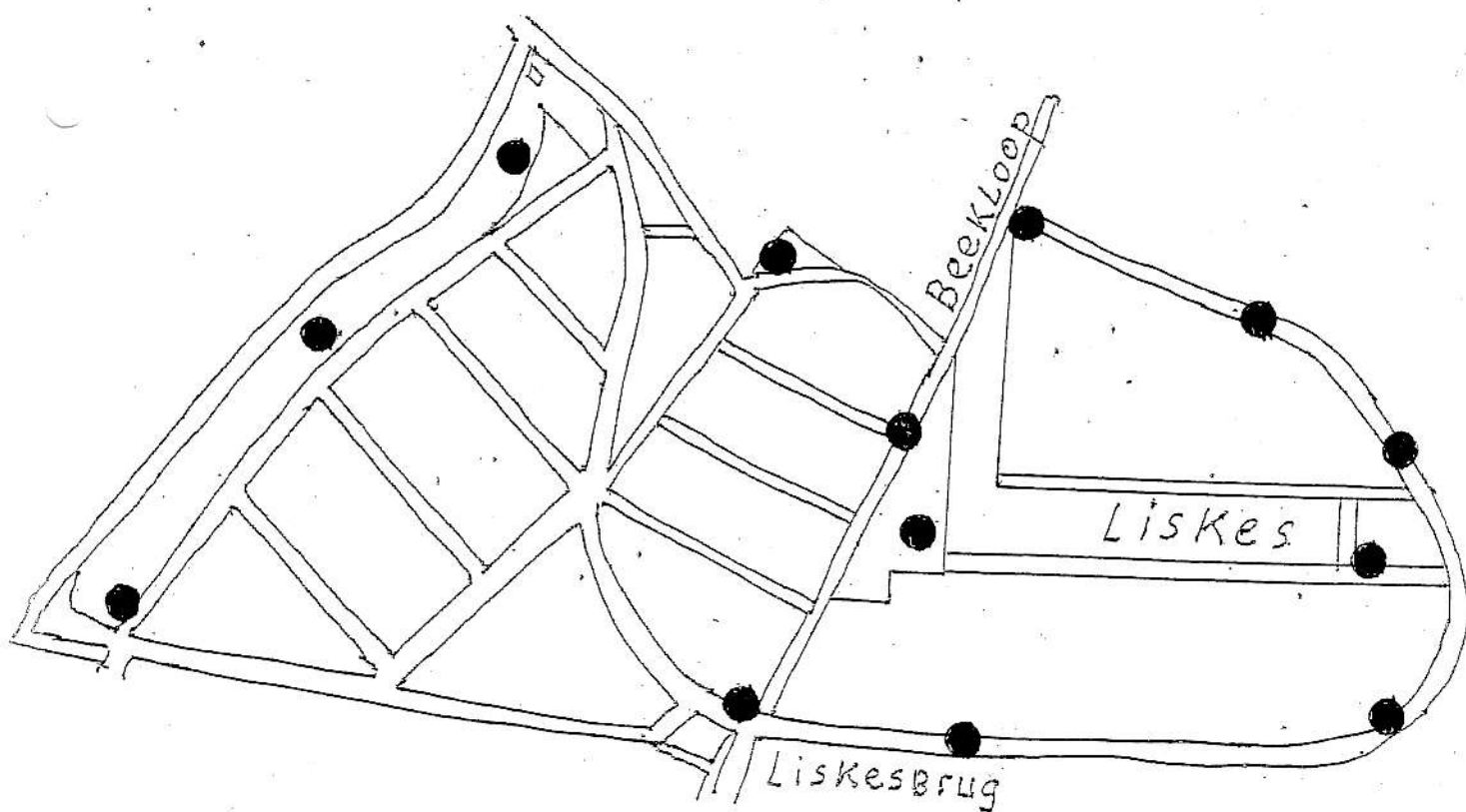
GRASMUS 2

KAART 34

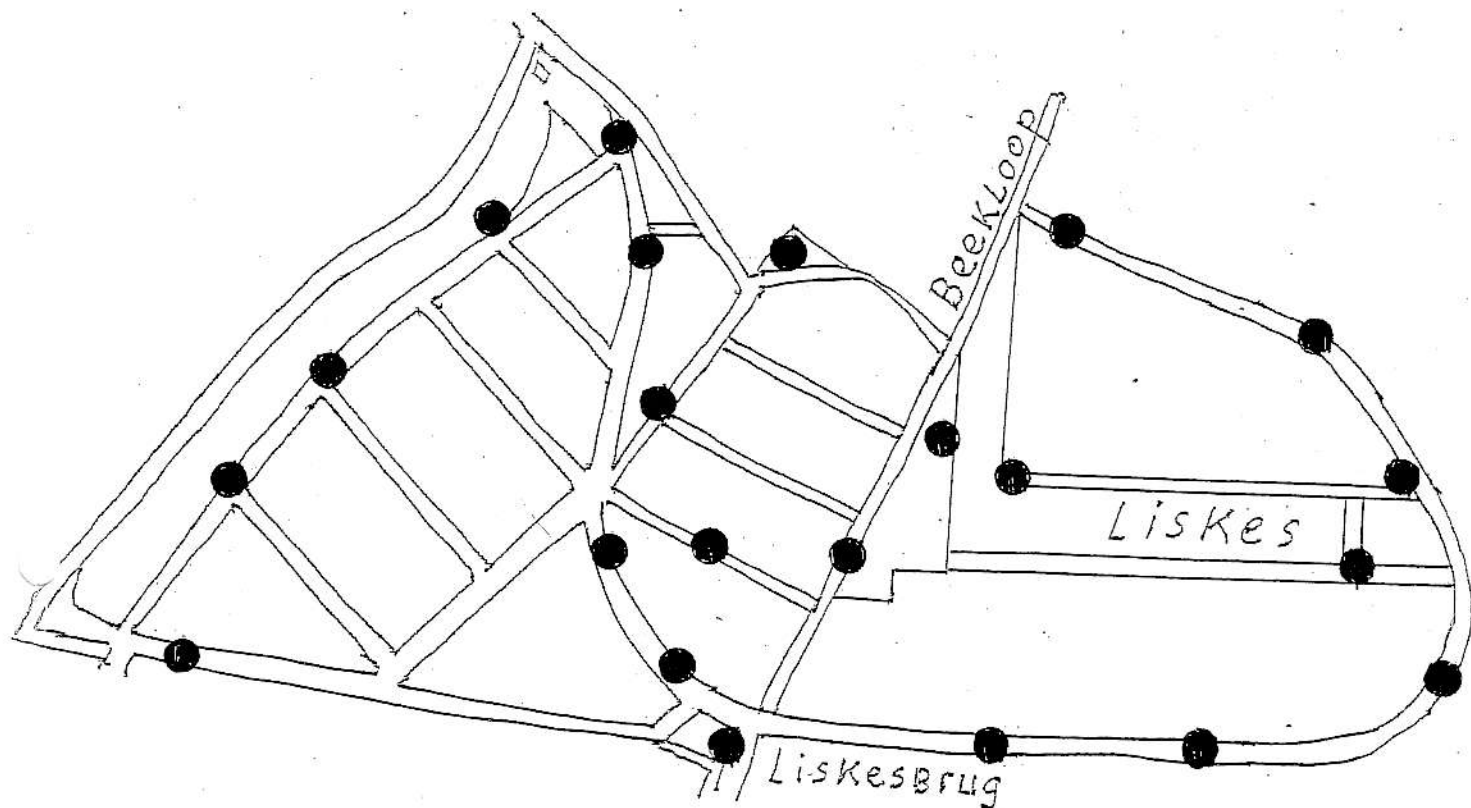
TUINFLUITER 9

KAART 35

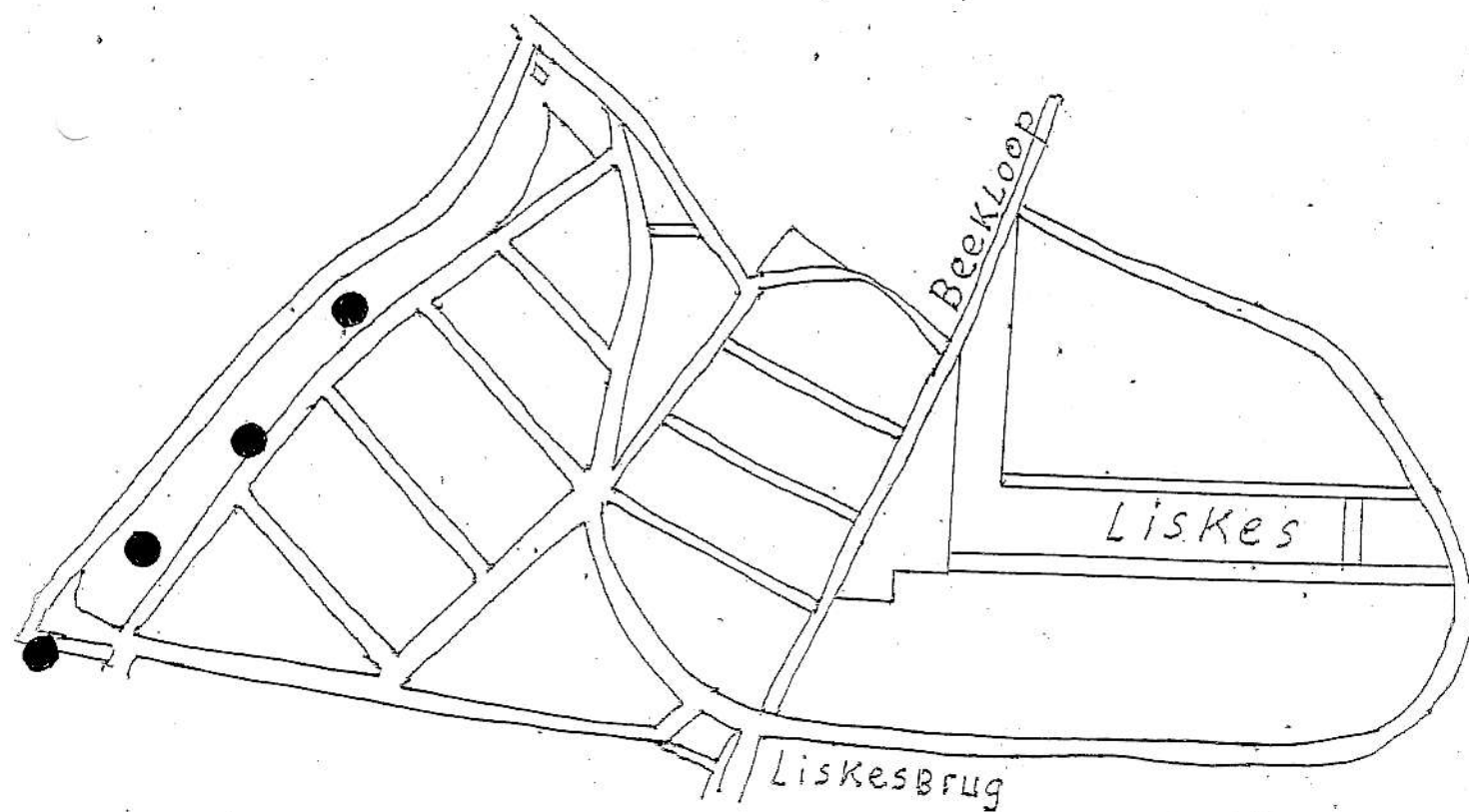
ZWARTKOP 13

KAART 36

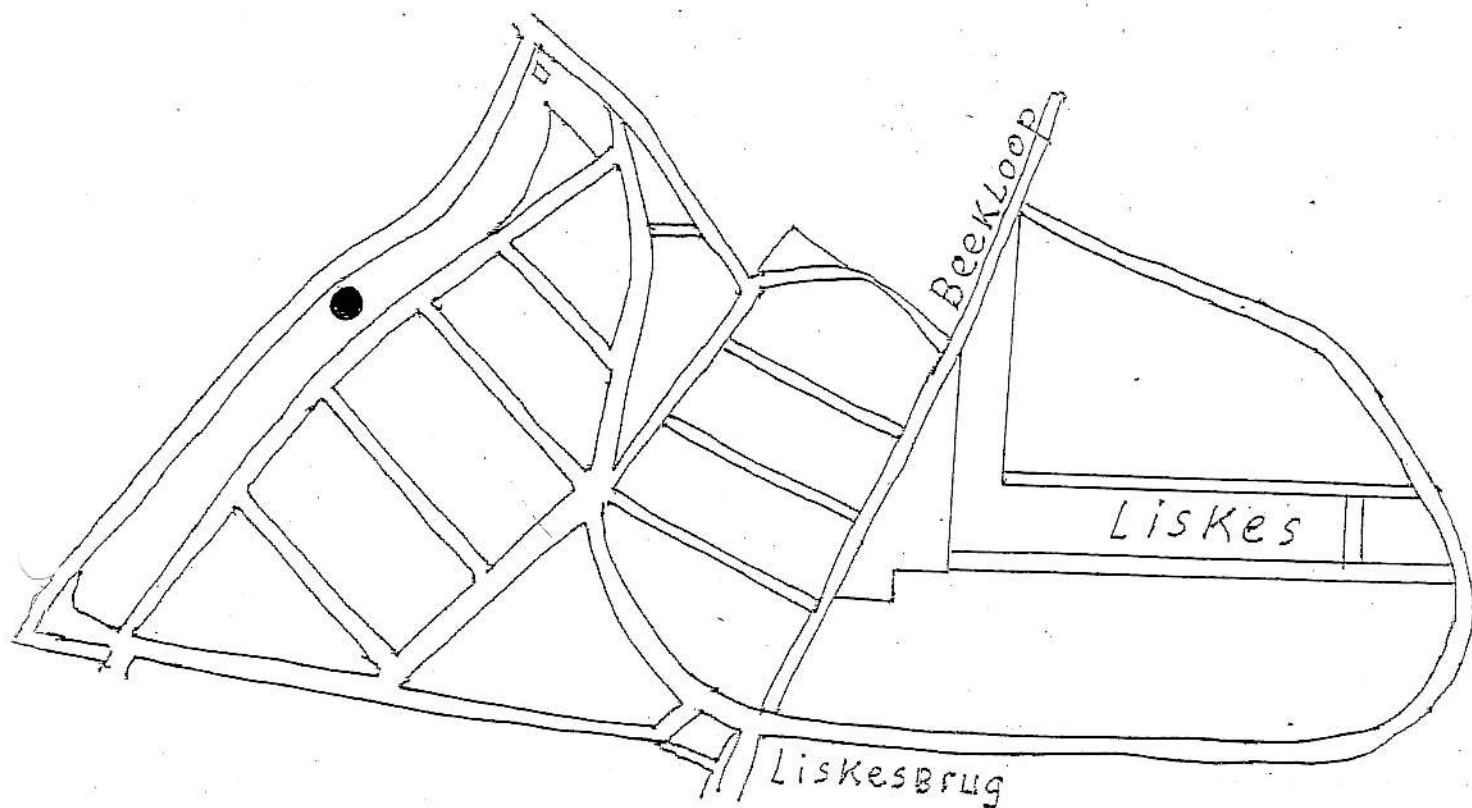
TJIFTJAF 22

KAART 37

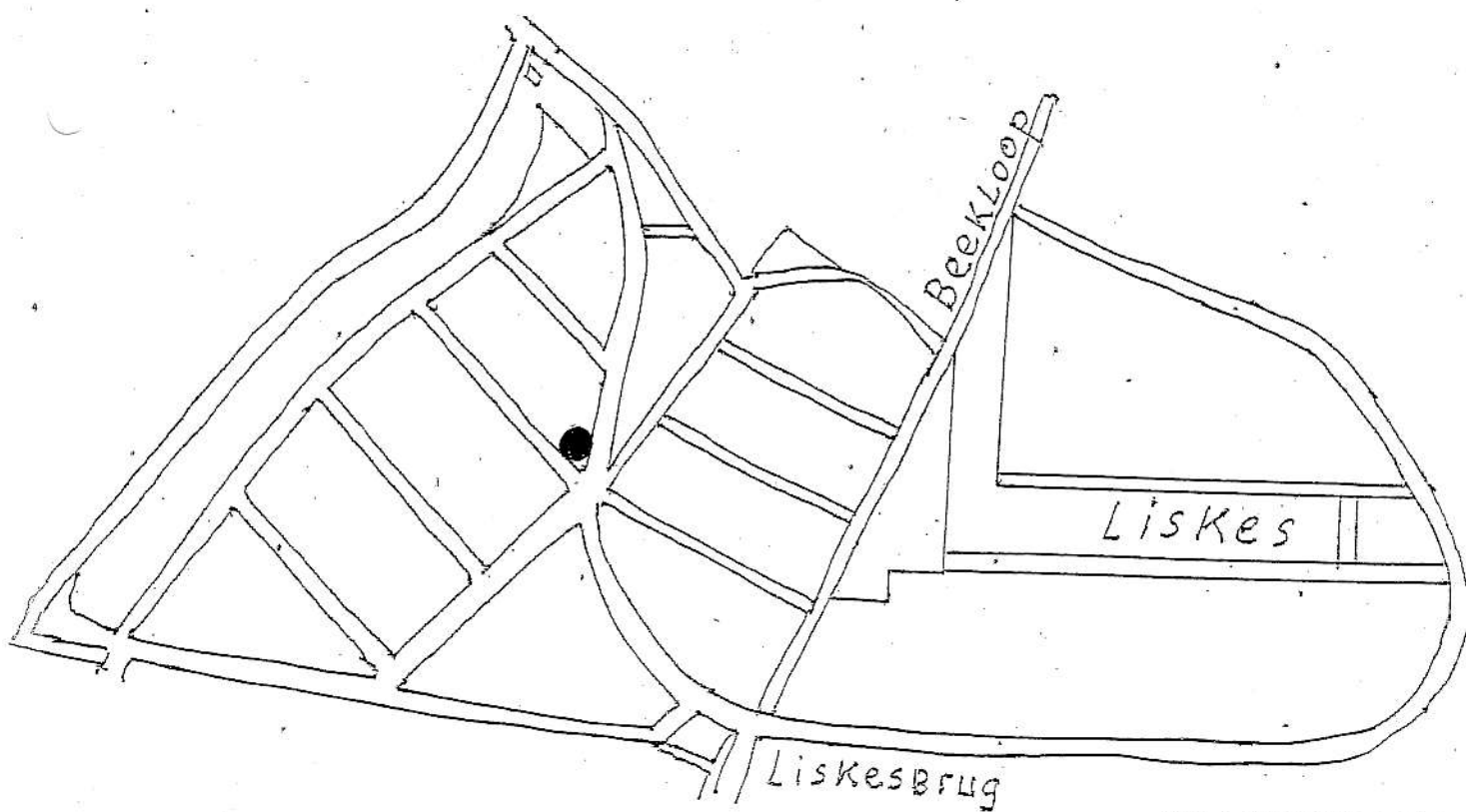
FITIS 4

KAART 38

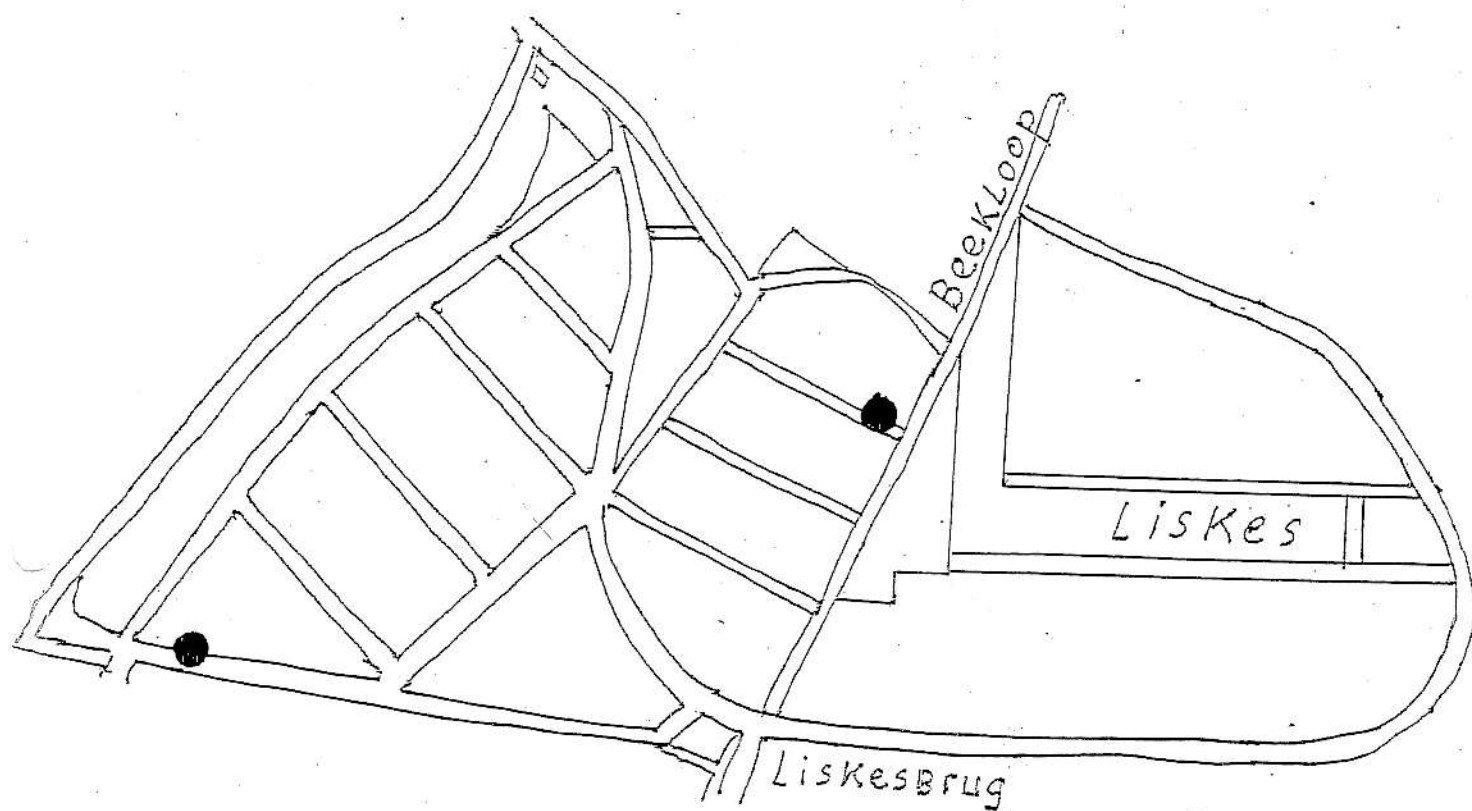
GOUDHAANTJE 1

KAART 39

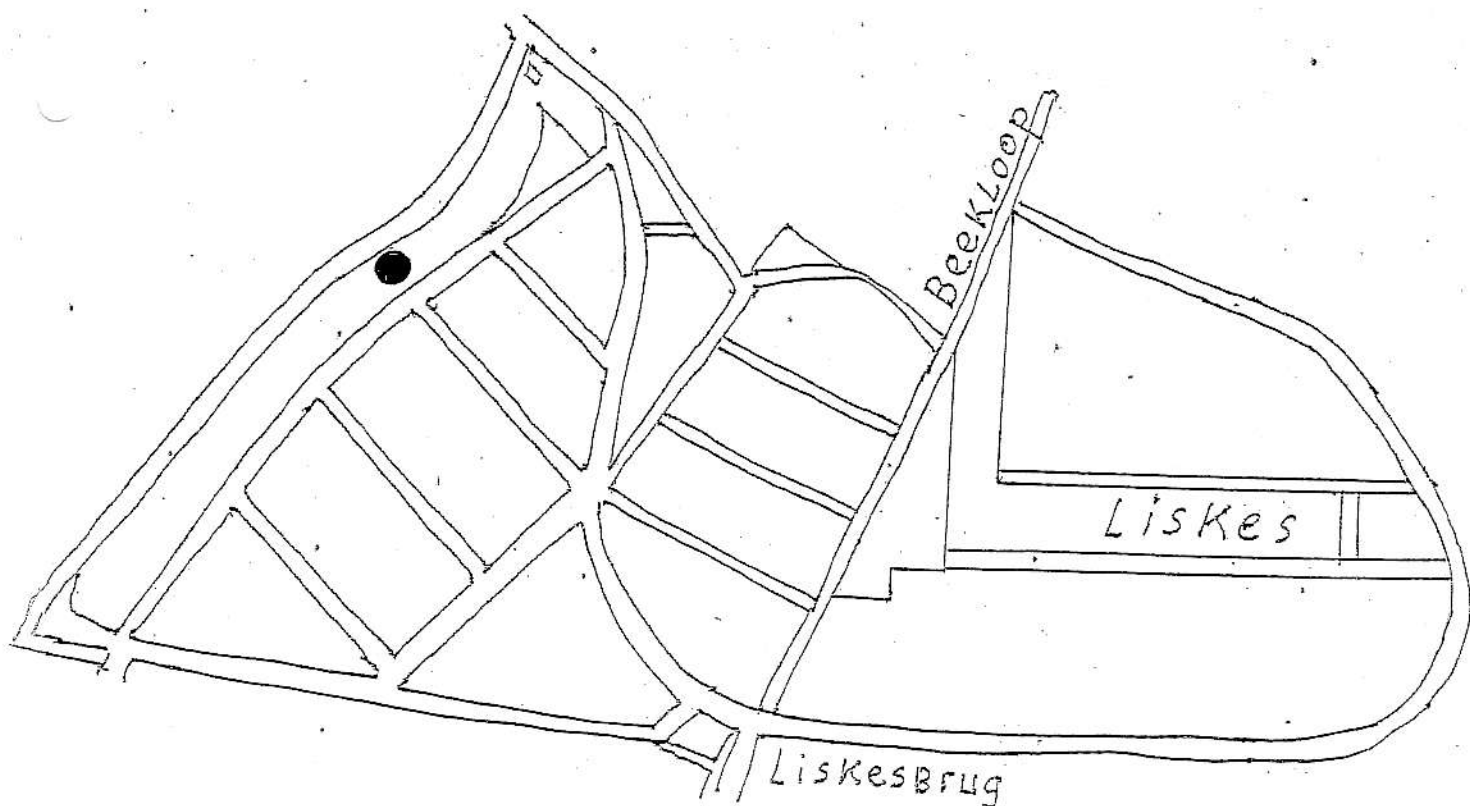
STAARTMEES 1

KAART 40

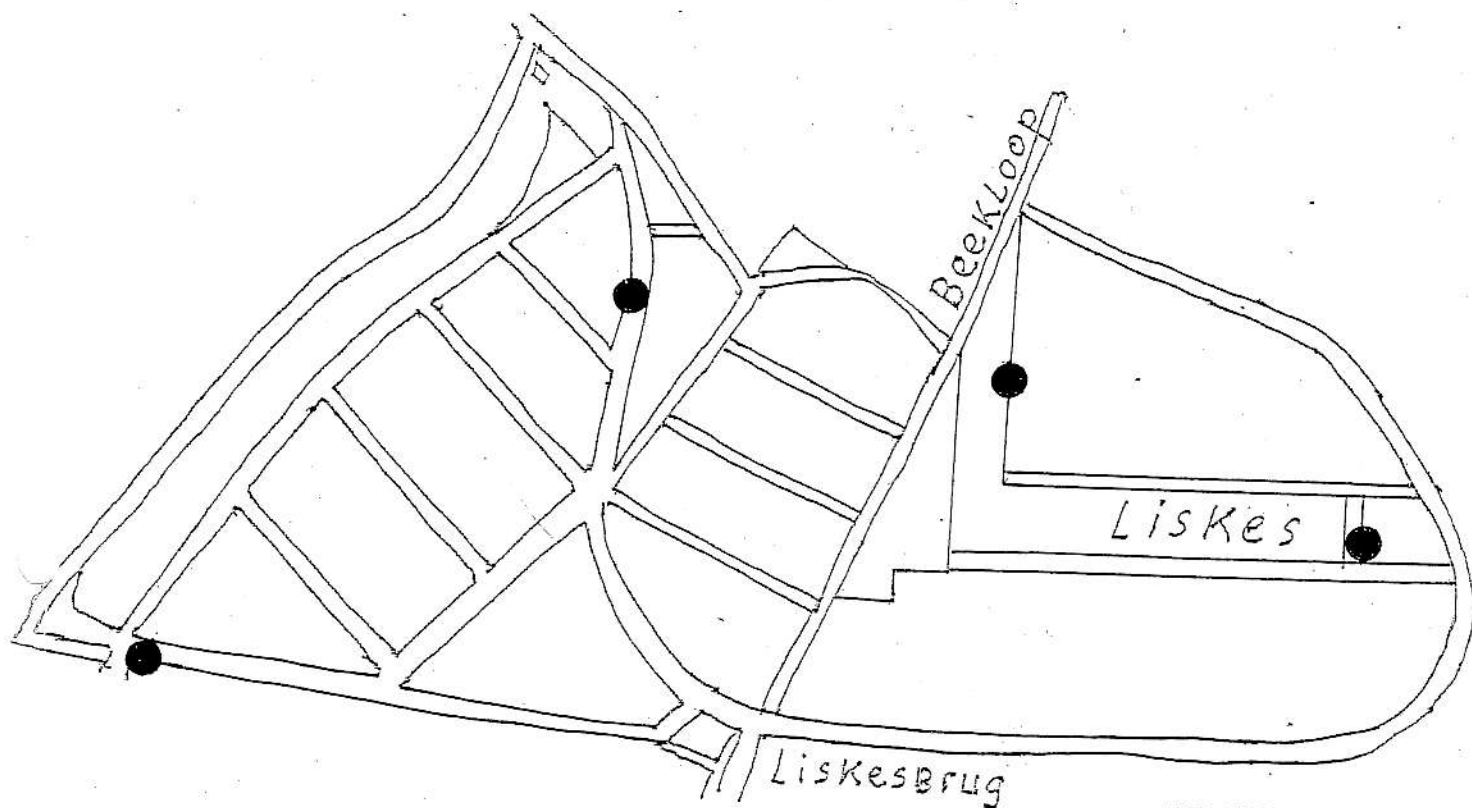
MATKOP 2

KAART 41

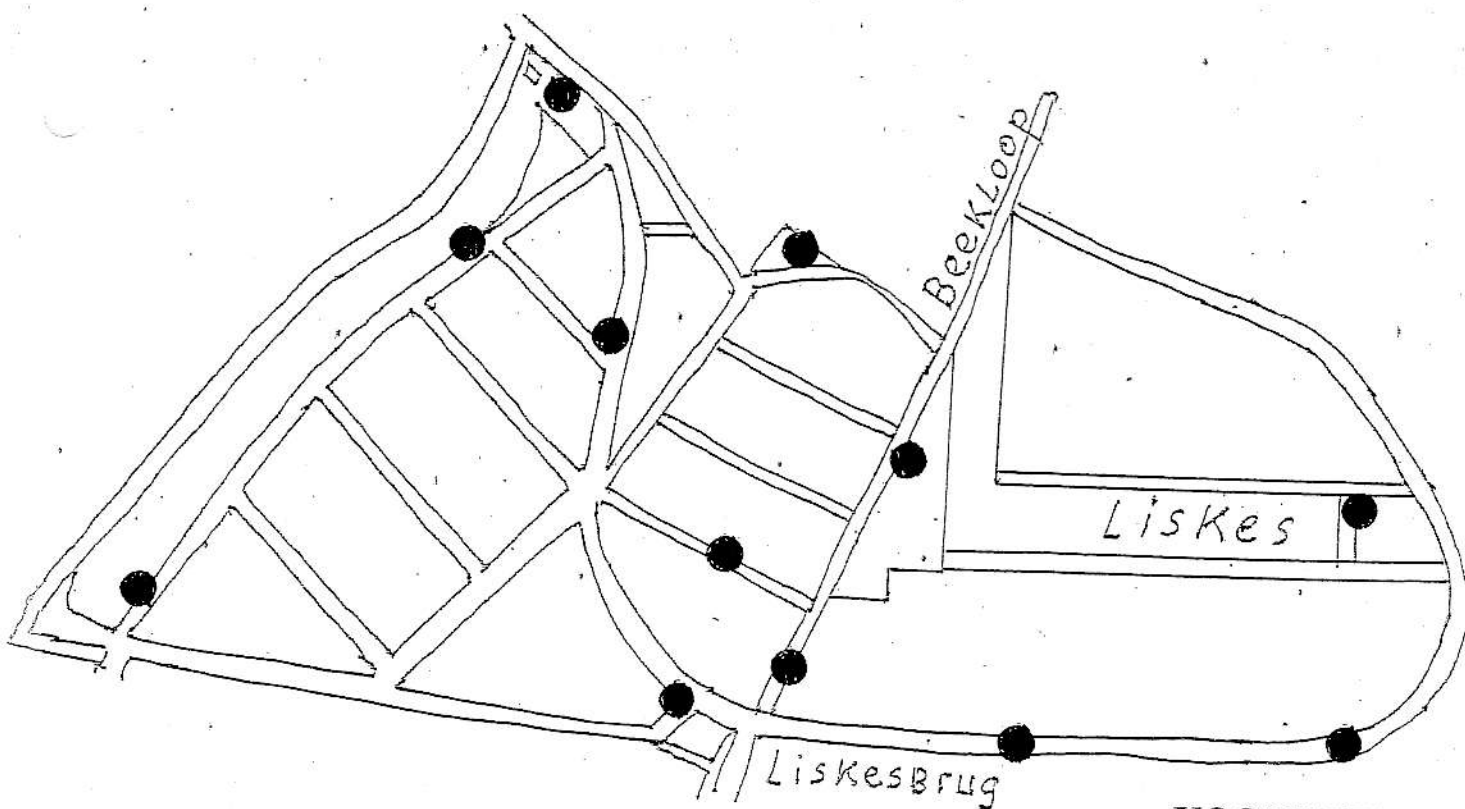
KUIFMEES 1

KAART 42

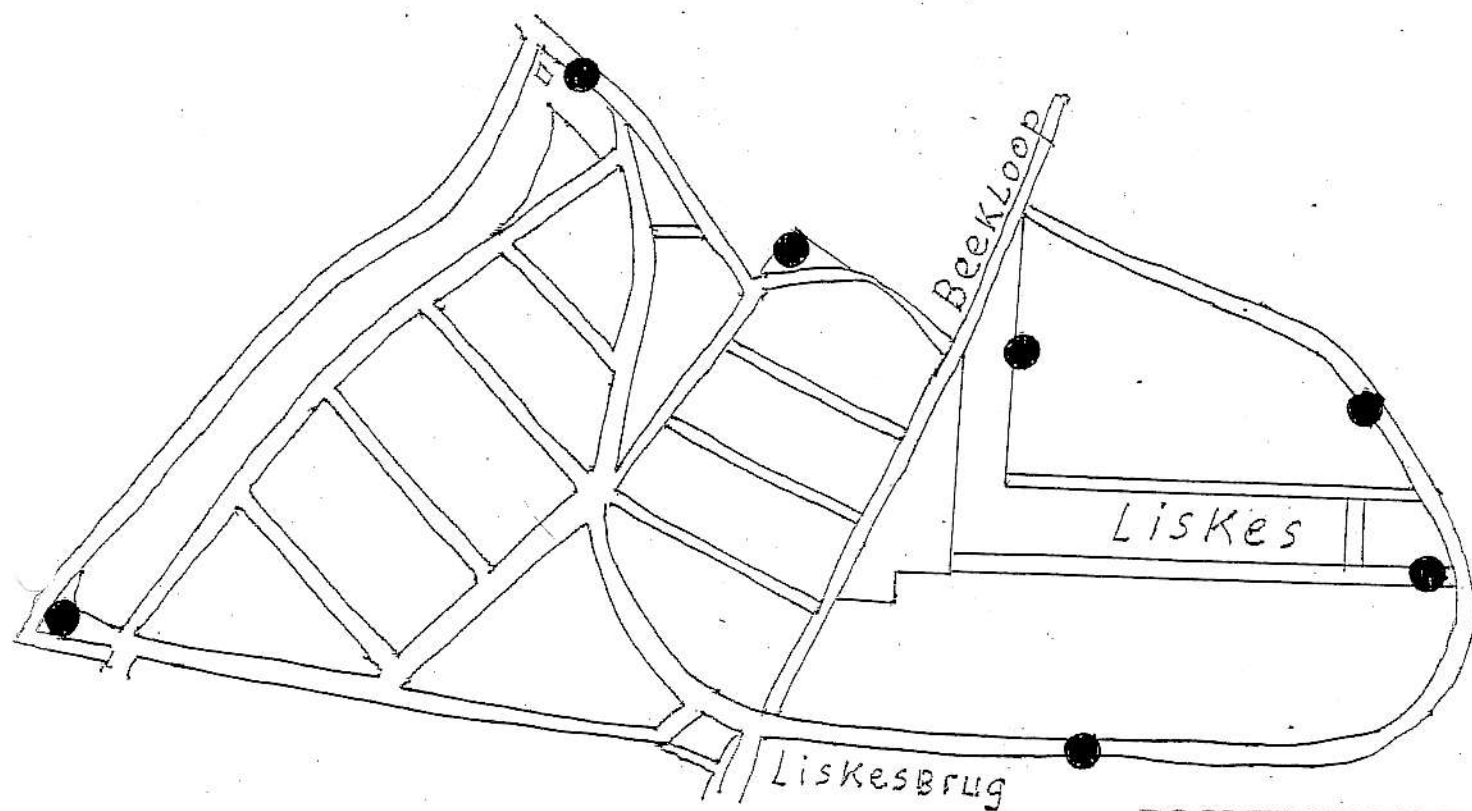
PIMPELMEES 4

KAART 43

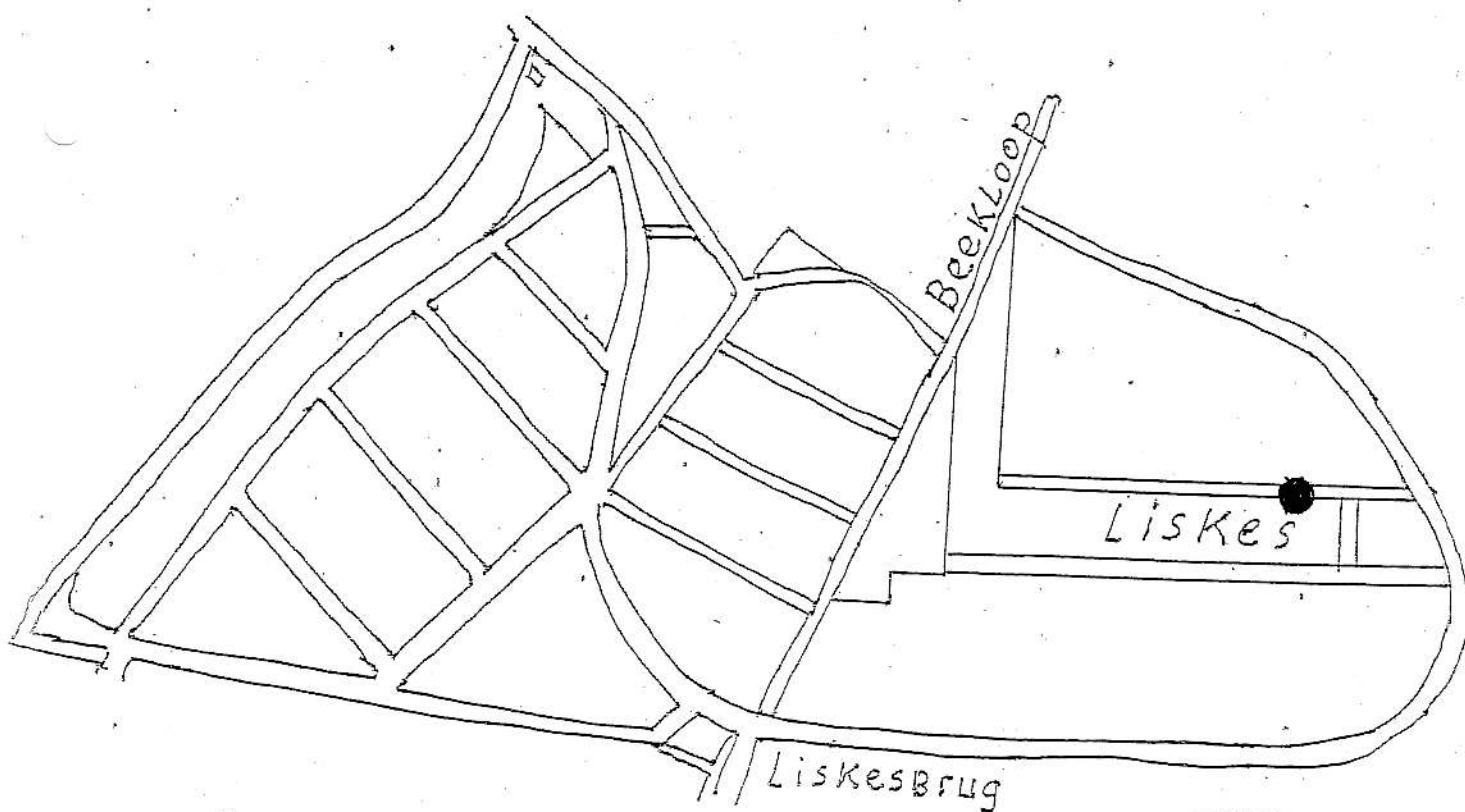
KOOLMEES 12

KAART 44

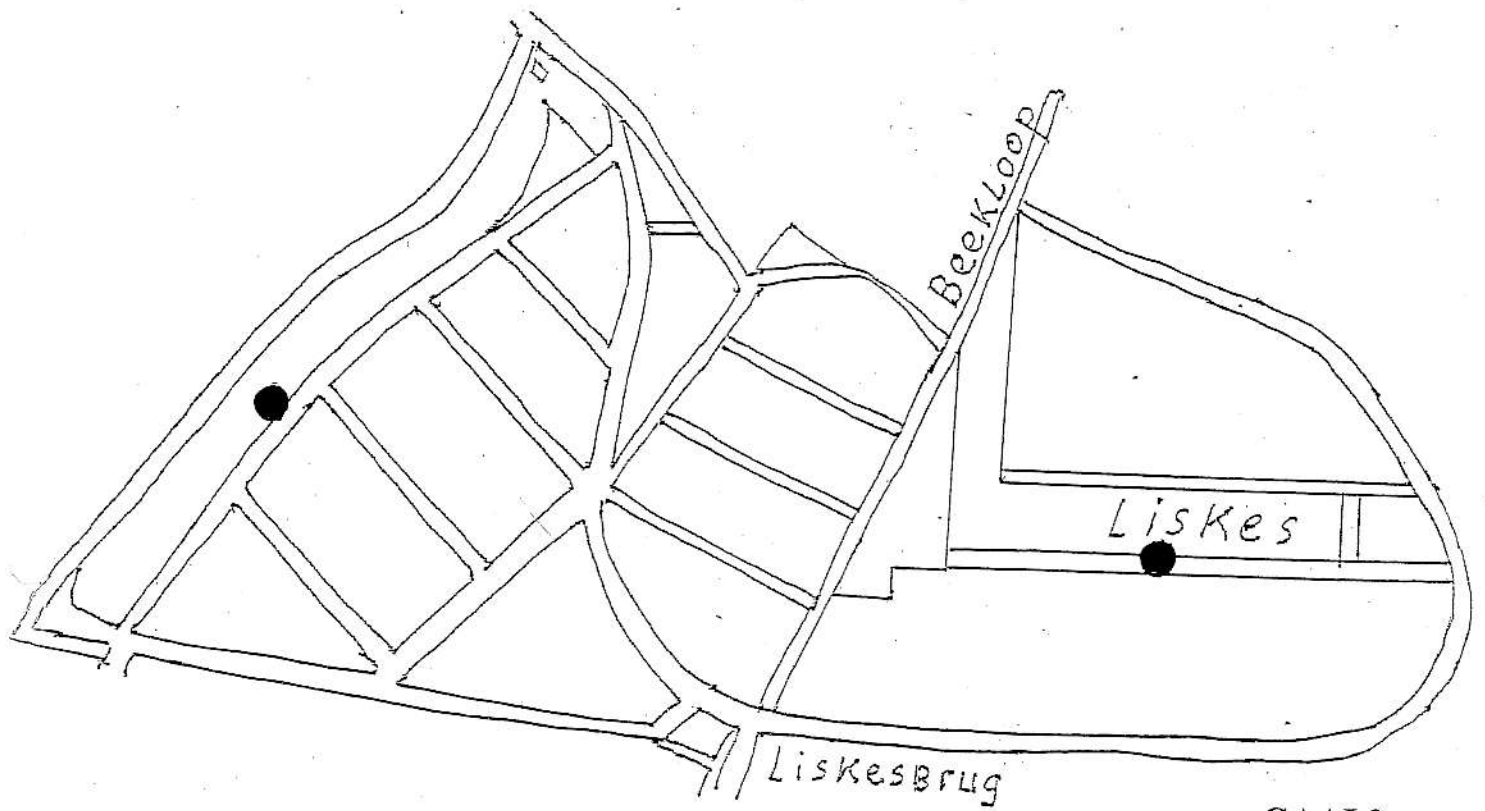
BOOMKRUIPER 7

KAART 45

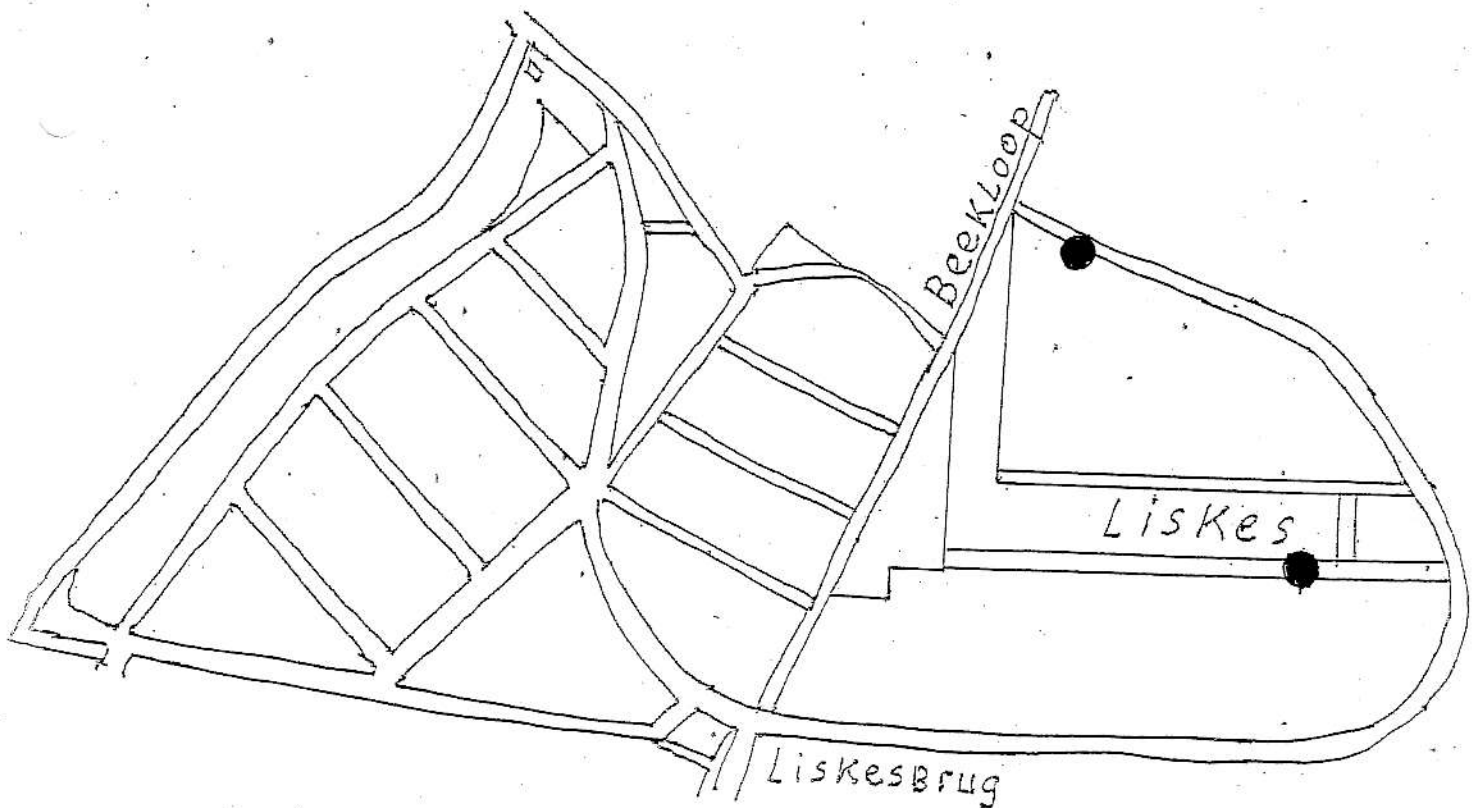
WIELEWAAL 1

KAART 46

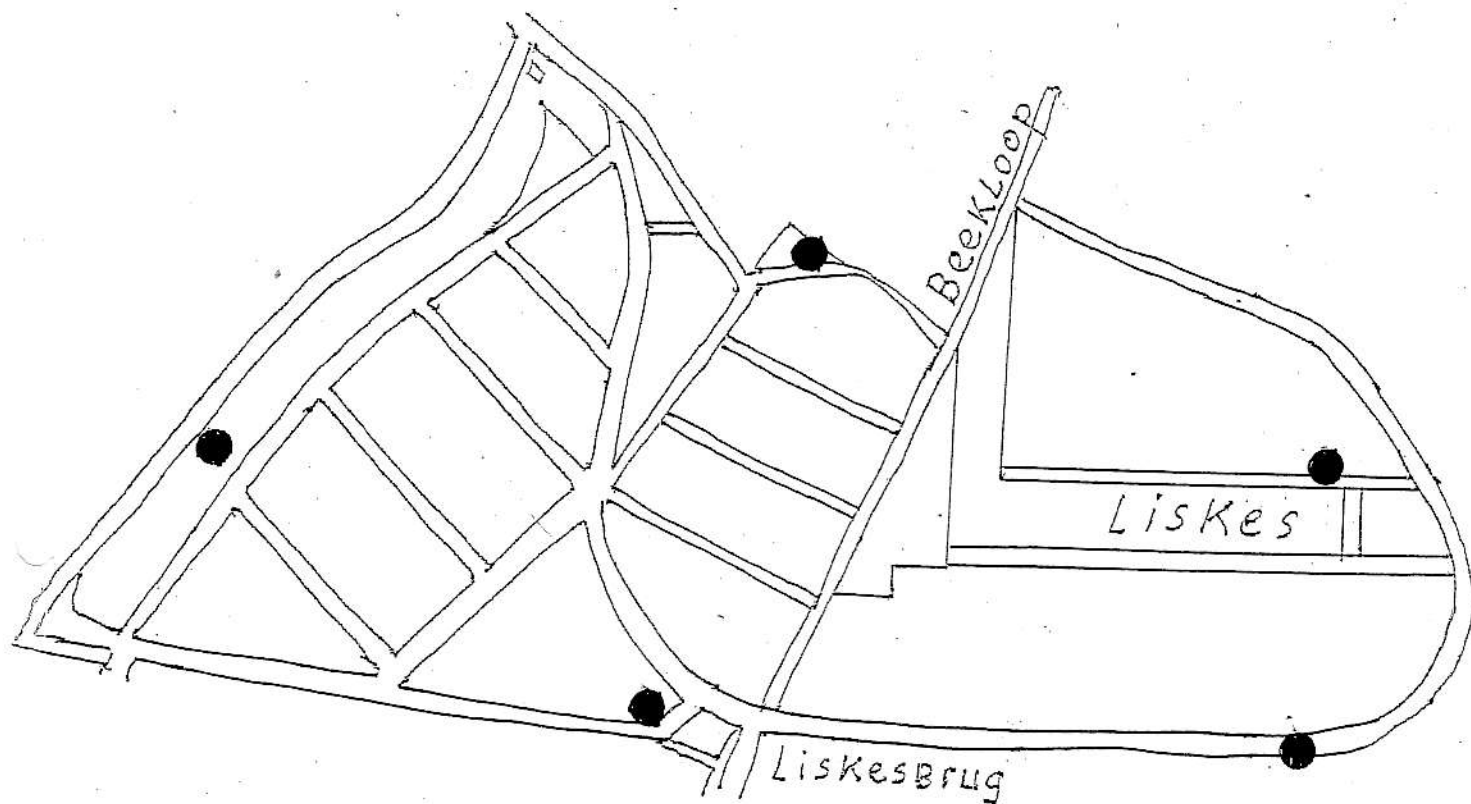
GAAI 2

KAART 47

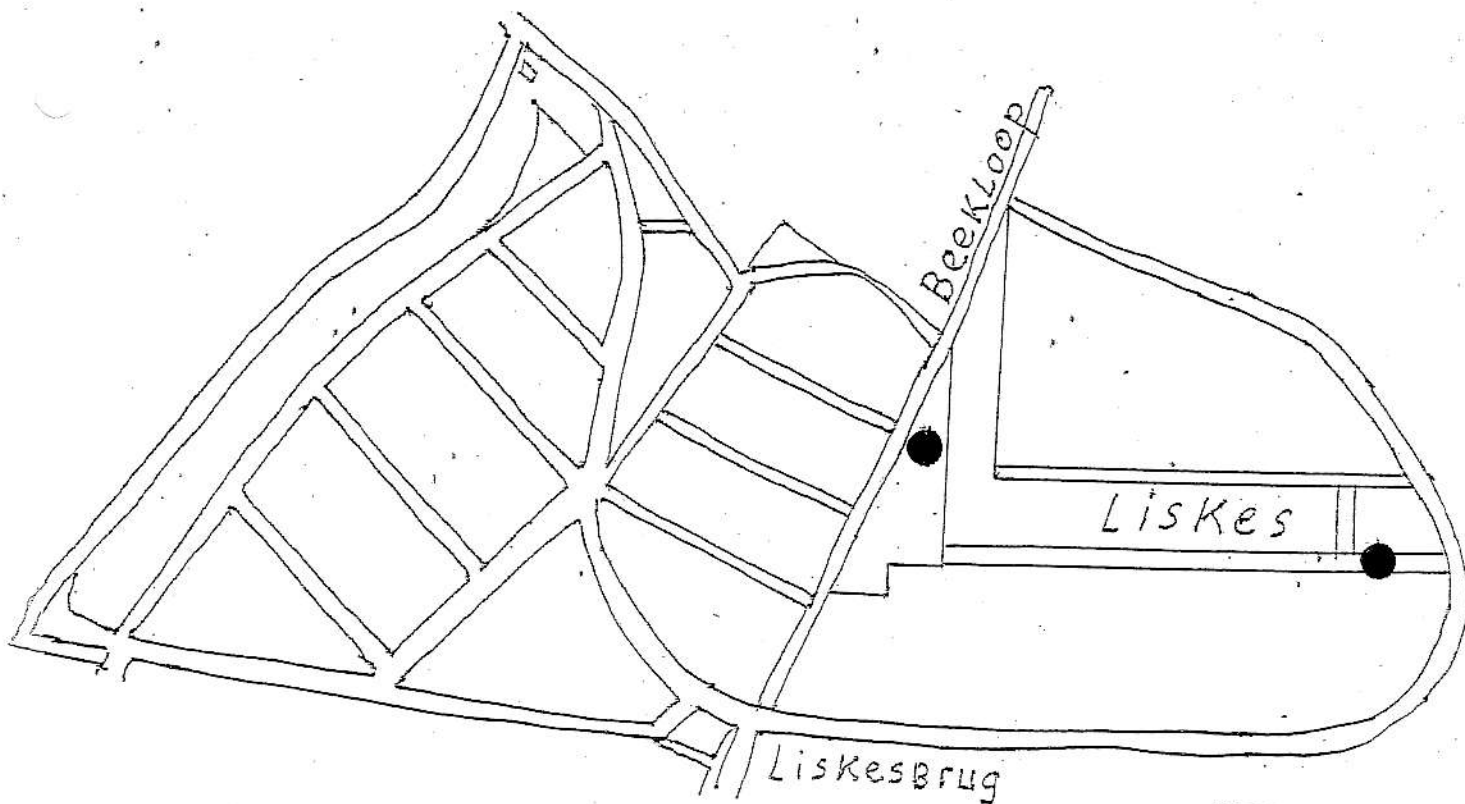
KAUW 2

KAART 48

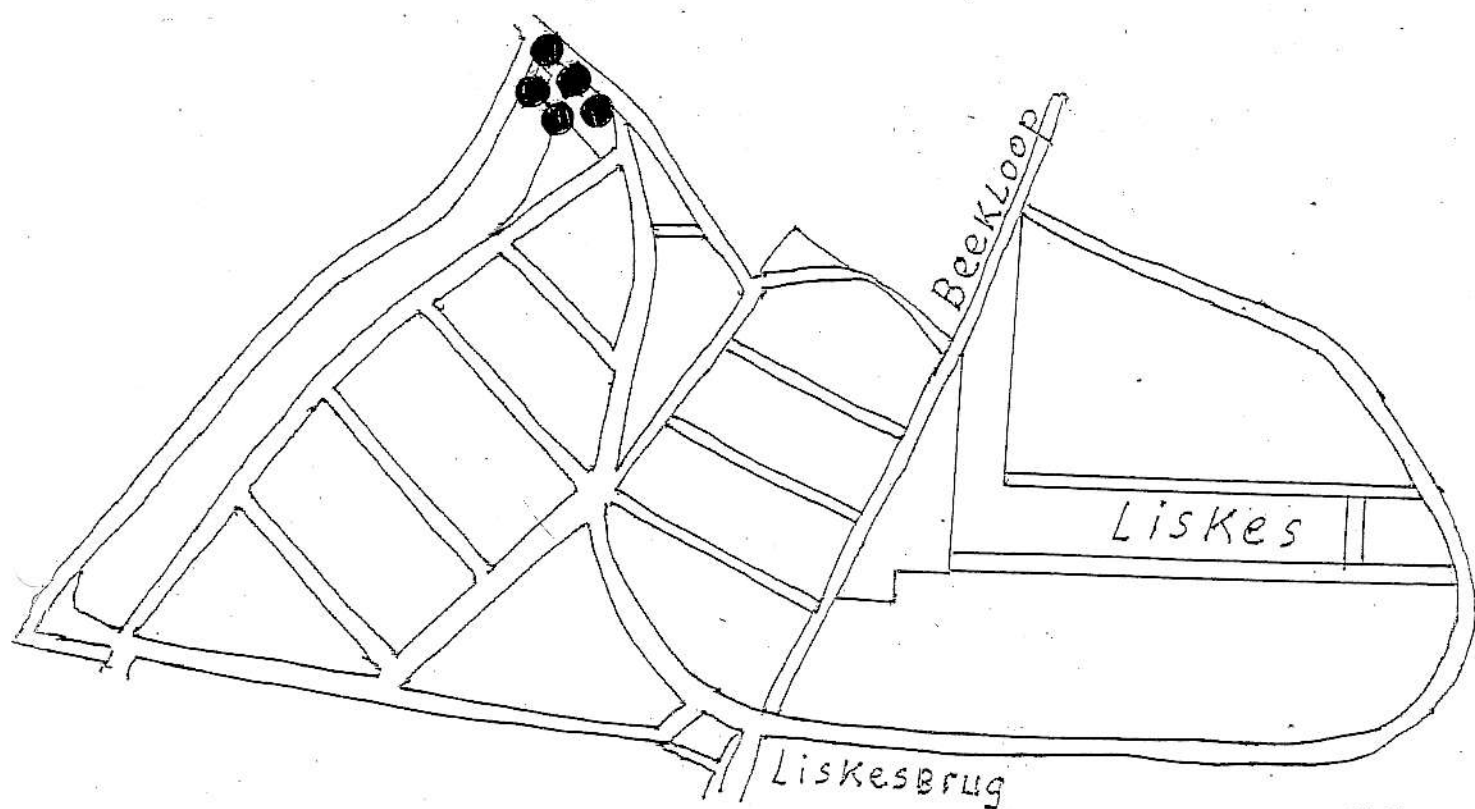
ZWARTE KRAAI 5

KAART 49

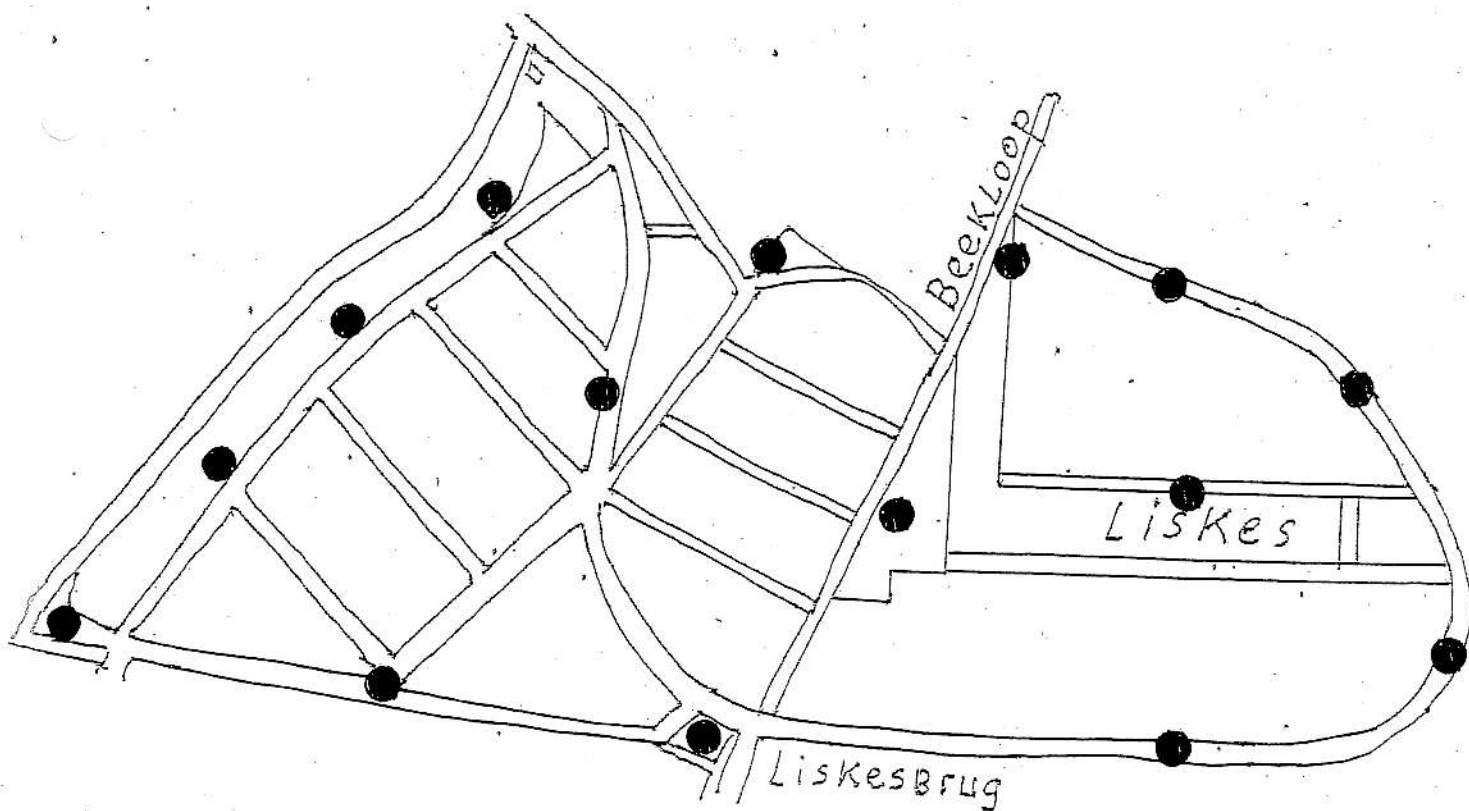
SPREEUW 2

KAART 50

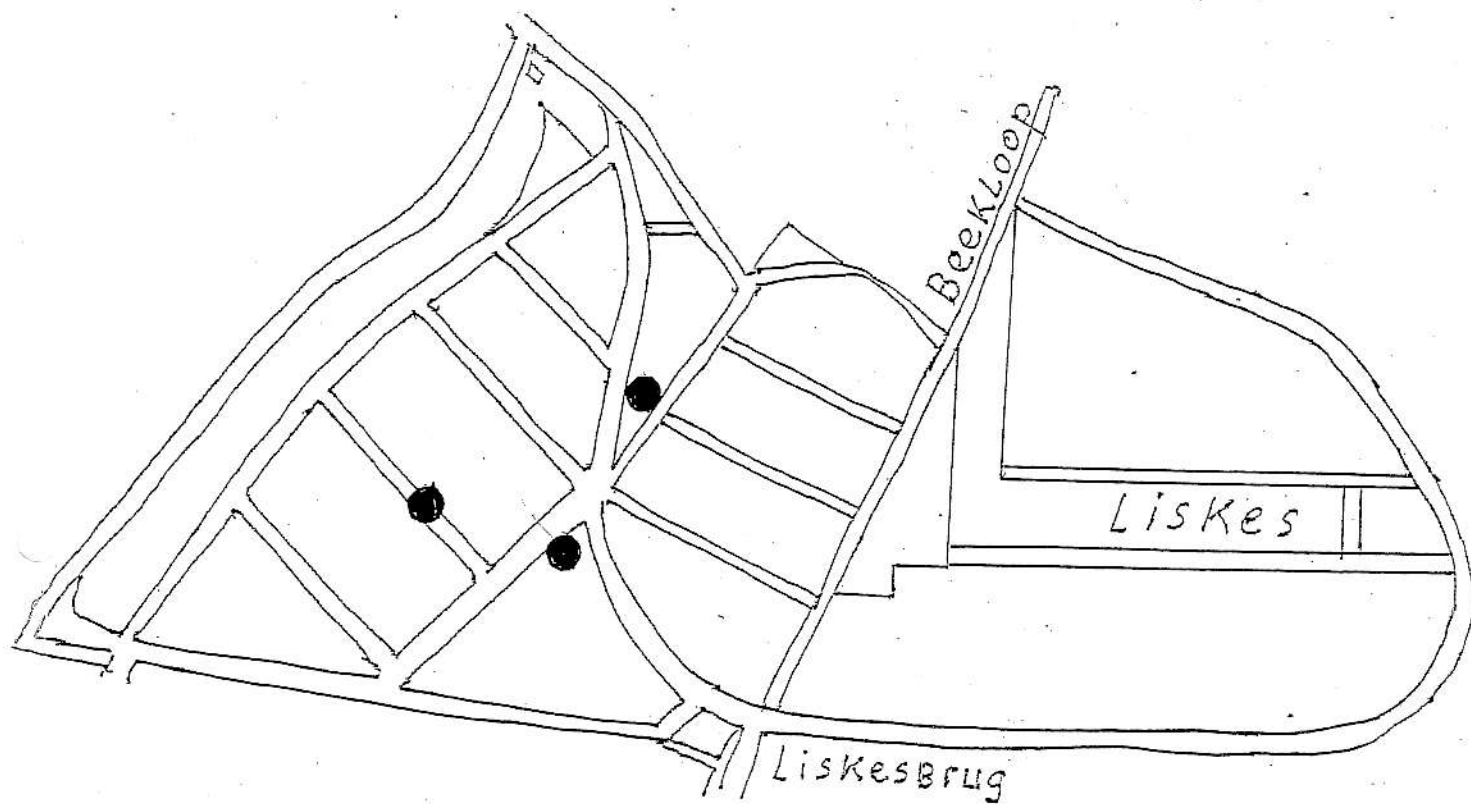
RINGMUS 5

KAART 51

VINK 15

KAART 52

RIETGORS 3

KAART 53

